

MADE IN JAPAN

بازرسی
۱۲ - ۳۳

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21

١٠٨٢١
٨١٩

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

سبنا ما خلقت هذا بلا حولنا
من المتكلمين في خلق السموات والأرض
اختلاف في القول

جيبك محمد النبي المختار
ومطالع شمس الهداية
أما بعد

فبقلنا انقلبنا على أعقابنا
عفا الله عنه هذه
اصليهم وليا به

الحمد لله الذي هدانا لهذا ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله
سبنا ما خلقت هذا بلا حولنا
من المتكلمين في خلق السموات والأرض اختلاف في القول
التحارر وصل على يد سما والنبوة
جيبك محمد النبي المختار والدموع قلنا المولى
ومطالع شمس الهداية الأمانة الأظفار
فبقلنا انقلبنا على أعقابنا
عفا الله عنه هذه
اصليهم وليا به

وَصَفِيَّتْ لَهَا فَمَا بَدَأَ وَاسْتَبَدَّتْ عَلَى طَائِفٍ فَرَأَيْتَهُ
 وَوَضَعَهَا بَحْرًا لِلْمُتَكَلِّمِينَ وَتَذَكَّرَ لِلْمُتَكَلِّمِينَ وَتَبَيَّنَ
 الشَّيْخُ الْأَفْلَاكُ لِمَطَابِقِ الْأَسْمَاءِ الْمُسَمَّيَةِ بِتَوَاقُفِ اللَّفْظِ
 الْمَعْنَى وَفَرَّقَهُ عَلَى مُتَعَدِّدٍ وَخَصَّ فَصْلًا وَخَاتَمَهُ
الْفَتْحُ الْعَالَمُ لِلْحَمْدِ فِي كَرَمِ مَصْدَرِهِ
 كَرَمٌ مَلَاقِفُهُ أَعْلَاهَا الْأَطْلُسُ هِيَ كَأَسْفَرُكَ كَبِ
 قَمَرٌ فَلَا تَقَابُ وَكَلَامُكَ كَبِ فِي قَتْلِهِ يَجِبُ بَمَاتٍ
 سَطَحٌ أَعْلَاهَا سَطْحُهُ وَهَذَا هَا الْعَرْشُ وَالْكَسْفُ
 بِلَا تَالِيعٍ قَمَرٌ الْقَمَرُ السَّيِّدُ السَّيِّدُ السَّيِّدُ
 سَطَحٌ فِي قَلْبِ السَّيِّدِ
 الْقَمَرُ فِي قَلْبِ السَّيِّدِ

وَجَبَّ بِكَلِمَةِ السَّيِّدِ سَطَحٌ وَتَوَلَّى وَتَوَلَّى
 الْعَالَمُ وَجَبَّ لَا تَلَاكُ الْكَلِمَةُ قَمَرٌ الْقَمَرُ هِيَ مُتَعَدِّدٌ
 السَّيِّدُ وَقِيلَ تَقَابُ وَجَبَّ أَعْلَاهَا الْأَطْلُسُ هِيَ كَأَسْفَرُكَ كَبِ
 قَمَرٌ فَلَا تَقَابُ وَكَلَامُكَ كَبِ فِي قَتْلِهِ يَجِبُ بَمَاتٍ
 سَطَحٌ أَعْلَاهَا سَطْحُهُ وَهَذَا هَا الْعَرْشُ وَالْكَسْفُ
 بِلَا تَالِيعٍ قَمَرٌ الْقَمَرُ السَّيِّدُ السَّيِّدُ السَّيِّدُ
 سَطَحٌ فِي قَلْبِ السَّيِّدِ
 الْقَمَرُ فِي قَلْبِ السَّيِّدِ

وَجَبَّ بِكَلِمَةِ السَّيِّدِ سَطَحٌ وَتَوَلَّى وَتَوَلَّى
 الْعَالَمُ وَجَبَّ لَا تَلَاكُ الْكَلِمَةُ قَمَرٌ الْقَمَرُ هِيَ مُتَعَدِّدٌ
 السَّيِّدُ وَقِيلَ تَقَابُ وَجَبَّ أَعْلَاهَا الْأَطْلُسُ هِيَ كَأَسْفَرُكَ كَبِ
 قَمَرٌ فَلَا تَقَابُ وَكَلَامُكَ كَبِ فِي قَتْلِهِ يَجِبُ بَمَاتٍ
 سَطَحٌ أَعْلَاهَا سَطْحُهُ وَهَذَا هَا الْعَرْشُ وَالْكَسْفُ
 بِلَا تَالِيعٍ قَمَرٌ الْقَمَرُ السَّيِّدُ السَّيِّدُ السَّيِّدُ
 سَطَحٌ فِي قَلْبِ السَّيِّدِ
 الْقَمَرُ فِي قَلْبِ السَّيِّدِ

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

والاولى سبل الثاني وبين الثاني والثاني عشرة والاشام
المساوئ لها صله شاطعي ست مريضات احدها الثالثة
والاخرى ثمة بالاعضاء بين والباقي بينها على اليمين واليسار
عشر بالشهر **السادسة** والباقي الاخرى في وسط
بين النصف لفرافق والخصافي وقلبها سبعة اشراف

والقدم وتحت الاول على فسطح مشرق والمغرب
والحاصل بينها خط الاعتدال والثانية على فسطح والفاصل
وهو السابع والباقي ثمة بين جملتها ثمانية اشراف
كلية في فسطح المشرق سبعة وبين احكام ونقطة المعنى
في فسطح المشرق سبعة وبين احكام ونقطة المعنى

والاولى سبل الثاني وبين الثاني والثاني عشرة والاشام
المساوئ لها صله شاطعي ست مريضات احدها الثالثة
والاخرى ثمة بالاعضاء بين والباقي بينها على اليمين واليسار
عشر بالشهر **السادسة** والباقي الاخرى في وسط
بين النصف لفرافق والخصافي وقلبها سبعة اشراف

والاولى سبل الثاني وبين الثاني والثاني عشرة والاشام
المساوئ لها صله شاطعي ست مريضات احدها الثالثة
والاخرى ثمة بالاعضاء بين والباقي بينها على اليمين واليسار
عشر بالشهر **السادسة** والباقي الاخرى في وسط
بين النصف لفرافق والخصافي وقلبها سبعة اشراف

والاولى سبل الثاني وبين الثاني والثاني عشرة والاشام
المساوئ لها صله شاطعي ست مريضات احدها الثالثة
والاخرى ثمة بالاعضاء بين والباقي بينها على اليمين واليسار
عشر بالشهر **السادسة** والباقي الاخرى في وسط
بين النصف لفرافق والخصافي وقلبها سبعة اشراف

والاولى سبل الثاني وبين الثاني والثاني عشرة والاشام
المساوئ لها صله شاطعي ست مريضات احدها الثالثة
والاخرى ثمة بالاعضاء بين والباقي بينها على اليمين واليسار
عشر بالشهر **السادسة** والباقي الاخرى في وسط
بين النصف لفرافق والخصافي وقلبها سبعة اشراف

والاولى سبل الثاني وبين الثاني والثاني عشرة والاشام
المساوئ لها صله شاطعي ست مريضات احدها الثالثة
والاخرى ثمة بالاعضاء بين والباقي بينها على اليمين واليسار
عشر بالشهر **السادسة** والباقي الاخرى في وسط
بين النصف لفرافق والخصافي وقلبها سبعة اشراف

والاولى سبل الثاني وبين الثاني والثاني عشرة والاشام
المساوئ لها صله شاطعي ست مريضات احدها الثالثة
والاخرى ثمة بالاعضاء بين والباقي بينها على اليمين واليسار
عشر بالشهر **السادسة** والباقي الاخرى في وسط
بين النصف لفرافق والخصافي وقلبها سبعة اشراف

والاولى سبل الثاني وبين الثاني والثاني عشرة والاشام
المساوئ لها صله شاطعي ست مريضات احدها الثالثة
والاخرى ثمة بالاعضاء بين والباقي بينها على اليمين واليسار
عشر بالشهر **السادسة** والباقي الاخرى في وسط
بين النصف لفرافق والخصافي وقلبها سبعة اشراف

المشرق والمغرب وقد عهد بالبلد والربعة والخامسة والسادسة
 فوس منها بين الاولى وقطب السادسة او بالعكس فليد
 وطوله ما وقع من القطب بين نصف النهار ونصف النهار
 والاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة

لثالث من فوس **الثامنة** قول التمام وهي واسطة
 بين القطب والشمس في مارة او قطب السادسة
 وقطبها ما قطعنا الشمال والجنوب **التاسعة** وسط
 وتسمى قطبها بين السادسة وقطبها الطالع والقائ
 واقص فوس منها بين السادسة وقطب الثانية او بالعكس
 والاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة

الاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة
 والاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة

المشرق والمغرب وقد عهد بالبلد والربعة والخامسة والسادسة
 فوس منها بين الاولى وقطب السادسة او بالعكس فليد
 وطوله ما وقع من القطب بين نصف النهار ونصف النهار
 والاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة

لثالث من فوس **الثامنة** قول التمام وهي واسطة
 بين القطب والشمس في مارة او قطب السادسة
 وقطبها ما قطعنا الشمال والجنوب **التاسعة** وسط
 وتسمى قطبها بين السادسة وقطبها الطالع والقائ
 واقص فوس منها بين السادسة وقطب الثانية او بالعكس
 والاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة

الاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة
 والاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة

فوس

الثاني

المشرق والمغرب وقد عهد بالبلد والربعة والخامسة والسادسة
 فوس منها بين الاولى وقطب السادسة او بالعكس فليد
 وطوله ما وقع من القطب بين نصف النهار ونصف النهار
 والاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة

المشرق والمغرب وقد عهد بالبلد والربعة والخامسة والسادسة
 فوس منها بين الاولى وقطب السادسة او بالعكس فليد
 وطوله ما وقع من القطب بين نصف النهار ونصف النهار
 والاولى والسادسة والاربعة والخامسة والسادسة

[illegible]

في حيدر و حيدر القادر

بزرگوار العالم

[illegible]

مردمان
که می دانند
و هر که از ایشان
در این راه است
دیده اند و شنیده اند
که این راه را
از کوهستان
به سوی دریا
روان دارند

۵۰

١٠٠

تکد و رانیز چهار نعلک است که مشتمل بر تمام نواها و در این نواها در این نواها ۴

شكرا لله معهم يوم طويلا لا ينفكوا يا خاق المصطفى

خوش نه کرد که علم فارسیست

مرکزہ الخارج الى مرکزہا الفاعی بعبء طرفہ ویدیا اول
میتا اسرار الہیہ فی طرفہ اولی

الى المشرق كالكبر لا فلول الجسيم ولا يتحرك الى المشرق الا بال...

شكلا لشمسهم بوجوه طوله لا يلبث ان ياتي في القطر...

وهذا على يد المشرق والمغرب واسفل الى المشرق وال...

واظهرها تلالا الشمس على نفسه عليه في هذا الموضع...

مؤثر من شمسها بين طرفي الخط المشرق في وسط الخط...

من مركز العالم الى الاعلى انما يكونها بين طرفي الخط...

الوسطى وهو الخارج كذلك غير ما يرمزها في الخارج...

مركز الخارج الى مركزها في الخارج بين طوقه وبين اول...

وهكذا اذا اجتمع بها عند المراسم والذئب حال بيتنا

وبينها فبسرهما كلا او بعضا وهما لكس وانما

كذلك حاله الارض بينهما وفي كل او بعضه داخل

مخروطة ظلها وهما الجسد وهذه صورة اوضاع

الفصل الرابع في ما يتعلق بالارض في اخلا

اوضاع بقايا الدوائر الحادثان على سطح

الارض من تقاطع الاقواس والمعد على قولهم تقاطعها

انما جاء في المعراج والربعين السماويين وتقسيم

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

منها الى سبعة قطاعات مستطيلة منها و

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

الفضايلة الحياتية في حياة النعمان وبنها بالقبل كذله وهذا
 الفضايلة الحياتية في حياة النعمان وبنها بالقبل كذله وهذا
 الفضايلة الحياتية في حياة النعمان وبنها بالقبل كذله وهذا

في المثل

نصف النهار وان كان طوله وبلغ شعب قبل طوله
الوجه من هذا الرأس بعد ذلك الزيادة ولا يفرق من منطقة
البروج ما به من هذه الفصول من انهم العرض ولا يفرق ما به من
للغالب عليه من منطقة البروج اربعة اقسام فاقسمه
منطقة النصف لخمسة اقسام في الحفاء واما منصفه الاضداد
الطالع مكنيا ونفري مكنيا واما منصفه لا عدل
والسكنى انما عرض شعب قطب العدل قطب الاضداد
ان تطلع الشمس بعد المثل الكلى ولا طلوع ولا غروب
الا بالحرية للفاضة فالشبه يوم ويلد كما مر في تمام هذا
المصرى

الزهر والنهاية ولا يكون الحرف طغنا لا فوق ولا
منه يكون فوقه فاذا انهدا فربما الشمس في شرق
اعب الزهر حركته من ان الشمس في

المجلد الثاني

100

طوبى وعتره

...

۱۰۰

الظلمة

الحمد لله

تَقَرَّرَ

آق

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰
۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰
۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰
۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰
۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰

۱۰۰

المستطيل

المختصر

انما هو مبدل للخطوط الى غربية ولا يزال كذلك حتى
 يرد الى شمس الخطوط واول ما يري منه هو الاوربا
 موضع الناطق وهو في خط نصف منبر في سطح
 سطحه من مركز الشمس عونا على الخط المار للشمس
 والارض التي هي في سطح الفصل المذكور بين الشمس

والظلال هي الضيق من ارتفاع الارض مستطيلة وما بين
 وبين الارض من ظلال وهو التبع الكاذب وهذا هو
 ثم اذا قربت الشمس بقدر في الضيق معترضا وهذا
 الصادق ثم يحذف الشفق ويكمل السبع مبدل ونحوه
 من غير

والشمس التي هي في سطح الفصل المذكور بين الشمس
 والارض التي هي في سطح الفصل المذكور بين الشمس

معترضا ثم مرئفا مستطيلة وقد علم بالقبلة ان الخط
 الشمس ول الصبح الكاذب آخر الشفق ثمانية عشر
 قوس عرض **ل** فصل الشفق الكاذب اذا
 كانت الشمس في المنفذ القريب اذا غابت لظلالها عنه
 لا يرد على ثمانية عشر درجة **فصل** في استخراج

خط نصف النهار وسمي باليلة بالانبار في الهند
 نسوي لا يري بالكيفية او غيرهما من الاول في رسم
 عليها دائرة ومثبت على مركزها مينا على خط
 بانبار يربط قطرها وتعلم على دخل خطها منها

والشمس التي هي في سطح الفصل المذكور بين الشمس
 والارض التي هي في سطح الفصل المذكور بين الشمس

عنهما ونصف الغرض بينهما ونخرج من نصف خطهما ماراً
بمركزهما ونصله نصف النهار واول وقت الظهور بالليل
عند التقاطع له على خط المشرق والمغرب ثم نقسم
كل ربع قسمين فثلاثا وبهذا العمل نخرج الاقطار
المداريين حالتي الدخول والخروج وقد تقرر في التحقيق
ان عمل الشمس في المنقلب المصنوع وهو وان عمل في يوم
بكونه الشمس في نصف نهاره في المنقلب عند مدارها في
الحالين وان اتفق طولها او عرضها في احد الاقطار
فان خط الخرج على امتداد القطر ماراً بالمركز خط المشرق
والغروب

فيكون مركزها على خط المشرق
والغروب فيكون مركزها على خط
المشرق والغروب فيكون مركزها
على خط المشرق والغروب

والغروب والتقاطع له على خط المشرق والمغرب وخط نصف النهار وهذا هو
الدور الحادي عشر فاما سجد القبلة فخطها من الاقطار
واجبها واجبة للعبث فان تساوى البلد وكلمة منقذاتها
طولا فخطها نقطة الجنوب وانما عرضها ولا فخطها لا مال
وان ثمة طولا وعرضا فخطها الجنوب والشمال الى
المغرب بقدر ما بين القطبين ومن نطقتي المشرق والمغرب
الى الجنوب بقدر ما بين العرضين وصل من كل النقطتين
بخط وانخرج من مركز الدائرة النقطة تقاطع الخطين
خطا فخطها على خط القبلة وقدر على هذا ان نصل طولا

فيكون مركزها على خط المشرق
والغروب فيكون مركزها على خط
المشرق والغروب فيكون مركزها
على خط المشرق والغروب

فيكون مركزها على خط المشرق
والغروب فيكون مركزها على خط
المشرق والغروب فيكون مركزها
على خط المشرق والغروب

卷一

[illegible]

فصل در بیان احوال و سیرت حضرت علی علیه السلام

الحمد لله الذي جعل في كل شيء
دلالة على قدرته وكرمه
والصلاة والسلام على من لا نبي بعده
وبعد فقد انبجس في هذا الكتاب
الذي هو من كتاب الله تعالى
الذي هو من كتاب الله تعالى
الذي هو من كتاب الله تعالى

التي هي على وجه العمل او العمل
المعروف في كل وقت من وقت
تطلع الشمس الى وقت غروبها
في كل يوم من ايام السنة
وهذه الساعات هي التي
تسمى بالساعات الشمسية
او الساعات الحقيقية
والتي هي على وجه العمل
او العمل المعروف في كل
وقت من وقت تطلع الشمس
الى وقت غروبها في كل
يوم من ايام السنة
وهذه الساعات هي التي
تسمى بالساعات الشمسية
او الساعات الحقيقية

والتي هي على وجه العمل او العمل
المعروف في كل وقت من وقت
تطلع الشمس الى وقت غروبها
في كل يوم من ايام السنة
وهذه الساعات هي التي
تسمى بالساعات الشمسية
او الساعات الحقيقية
والتي هي على وجه العمل
او العمل المعروف في كل
وقت من وقت تطلع الشمس
الى وقت غروبها في كل
يوم من ايام السنة
وهذه الساعات هي التي
تسمى بالساعات الشمسية
او الساعات الحقيقية

والتي هي على وجه العمل او العمل
المعروف في كل وقت من وقت
تطلع الشمس الى وقت غروبها
في كل يوم من ايام السنة
وهذه الساعات هي التي
تسمى بالساعات الشمسية
او الساعات الحقيقية
والتي هي على وجه العمل
او العمل المعروف في كل
وقت من وقت تطلع الشمس
الى وقت غروبها في كل
يوم من ايام السنة
وهذه الساعات هي التي
تسمى بالساعات الشمسية
او الساعات الحقيقية

حول الشمس من الحمل والجد والسنبلين من جهة الشرق على الاقتران بين
بعض الشمس الى تلك النقطة تقع درجتها الى السنبلين اثنا عشر على الاقتران بين
وذلك من موضع الحمل ما يجاوز الى الجوز على ثلثي الجوز الى سبعة وما بين
وذلك لا في السنبلين المحيطة من اول دخول الشمس الى الحمل الى عند ما اليه
ثم لما لم يحسنه وسبقه من ثمان وخمسة عاشر وكثير هذه الساعة على الكثر
فضل الوقت وهذا الكثر عند الجوز والمحيط الى سبعة وهذا المشهد من
دقيقة كما حلت الساعة المذكورة الى القربان حصل خمسة وسبعين درجة كما
اخذا كل ربع درجة من درجته حصل اثنا عشر درجة وفيه واحدة كما ينبغي من
درجات الساعة المذكورة فالكل المذكور سبعة وما بين درجته ثم ثمانية
لعمري ان كان ملاحظتها في الاسطرلاب او في المرى الى حيث انتهت في الدركين
انما الجوز على ثلثي الجوز في موضع المظنح على الاقتران بين هذا العالم الى السنبلين
التي في ذلك كان موضع الشمس في الاقتران بين هذا العالم الى السنبلين
فحصلت الساعة المذكورة كما عرفت اي باستخراج الدائرة من القوس الى الشمس
اذا كوكب على الجوز لما في ذلك **أشياء** الى معرفة ساعات السج والشفق
وهما الساعات في كرة القوس بين الشمس والاقتران والشرق وتباعد ما بين الشرق
قد ثبت بالخير انما اذا قربت من الاقتران والشرق فمابين من خطها الى الثمانية
عشر درجة متنازلة بضعون ما بينها من كرة القوس فمابين ذلك الساعات المتنازلة
من اربعة درج الى الشمس على السج والشفق مثله الا انك عرفت ان اوله كآخر
السج وآخره كما ذكره في موضع نظره من جهة الشمس والدمج المماثلة لدرجتها
في المرى

فيكون من ثمانية درجات الى
الوقت المذكور في المرى
فيكون من ثمانية درجات الى
الوقت المذكور في المرى

كما في جدول الشمس في المرى
الوقت المذكور في المرى
فيكون من ثمانية درجات الى
الوقت المذكور في المرى

على الساعة عشر من المظنح من الغربيه وعلم المرى ثم سبعة على الاقتران بين
واقسم ما بين العلويين من الاقتران من جهة الشرق الى الساعة المذكورة بدفعها
الواقعة من طلوع الجوز وطلوع الشمس ان وضعت المظنح على الاقتران والشرق
المرى ثم على الساعة عشر من المظنح من الشرق وقسمت ما بين العلويين من جهة
عشر كاهن جرت ان كان الكاهن من جهة الشرق من جهة الشرق الى بين اول القوس
واخر القوس فبان ذلك كذا في ارتفاع كل جوز من خطه من نقطة الورد والملاهي
المظنح في المظنح منها وعلم بالخير ان الشمس في السنبلين الاقتران بين
عشر جرت على طلوع القوس كما في ذلك العطف من الاقتران الى كرهين
الشفق في المرى فظهر من جهة الشمس الى الجوز ثمانية عشر درجة في السج
واذا المرى المظنح في المرى المظنح في كرهين انهم المظنح واذا المظنح في كرهين
الوقت فظهر القوس **أشياء** الى معرفة ارتفاع من خطه من الاقتران الى كرهين
مقابل جرت الشمس من كرهين الى كرهين اياما الشمس واقتران في سنبلين على
الاقتران اسفلا وجعلها العاشر للشمس في ظلها في مقابل جرت الشمس كما
كان القوس فاذا كان الشمس في الاقتران من هذا العالم اذا كانت على الاقتران
وفي ظلها فمابين هذا القوس ويكون ظلها على كل جرت من سنبلين ولما كان
الشمس اعظم جرت من الاقتران يكون كرهين الشمس في المظنح في كرهين
المظنح والمظنح منها دائرة صغيرة في فم هذه ذلك الجوز وطلوع في سنبلين
قوسا الى ان يتجلى في قوس الزهر حيث يكون بعد مرون من مركز العالم ما بين وثمان
وسهين جرت نصف قطر الاقتران فاذا كان الشمس في المظنح في كرهين كان

فيكون من ثمانية درجات الى
الوقت المذكور في المرى
فيكون من ثمانية درجات الى
الوقت المذكور في المرى

فيكون من ثمانية درجات الى
الوقت المذكور في المرى
فيكون من ثمانية درجات الى
الوقت المذكور في المرى

نقطة الاقن اذا واجهتها الاقن كان مواجهة للبلدة التي هي نقطة التقاء اهل البلد
 والدارق المارة بين طريق البلد وكذا شرقها الشرق جنوبا ونقطه المسمى بين هذه
 ومركز الاقن هو خط من البلدة وهم من القوم الذين يبيعون بها اسلحهم في السوق
 اذا جعل بين قديمين ما جعله يكون فاصلا على خط دائرة ارضية مارة بها بين قديمين
 وموضع مسجد ووسط البيت فكل امرئ يكونه المواجهه لبلد مواعيد للبلد ولها
 مرقها شرقا ضيق الجبل المسماة بصل هل يكون من نقطة البروج وهذا هو الجبل المذكور
 هذا الجبل الذي من مرقها لاه واللات والنسوة من الشرطان وانما كان الجبل في المكنة
 مشاهير لكونها لاه عروضا لما كان في الجبل الجبل كقولنا الجبل ان اللداه عليها
 من اللداه في جهلها ما ترى بينه من اسلحها ما كان في السمك على طرف
 للبلد ضيق وتعلق به فكل على خط وسط النفا وفي الصلابة المسمى لكونها لاه في
 معزلة منها للبلد فبذلك علم على خط وسطها على مرقها من مرقها في الجبل ثم ادر اللداه
 بقدمه فضل بين القوم من مرقها الجبل في المرقها كان على الجبل كقولنا طول مكة
 بان كان شرقا عنها وفي المشرق ان كانت طولها فكل مرقها بان كان مرقها عنها في
 الشمال الجبل بين المشرقين على خط وسطها من مرقها لاه في المشرق او
 القريه وصدف وفي مرقها المشرق في لاه في مرقها يوم يكون المشرق في مرقها في
 بعد نصف النهار في البلد المشرق وقيل في القريه وذلك بان الاسطرلاب على الجبل الذي
 من اوقا لاه اخرى في مرقها لاه في مرقها لاه في مرقها لاه في مرقها لاه في
 هذا الوقت هو المسماة للبلدة تكون في مرقها لاه في مرقها لاه في مرقها لاه في
 وكذا تكون الشمس على مرقها لاه في مرقها لاه في مرقها لاه في مرقها لاه في

في سطح دائرة الاقن ايدا والمسمى اذا جعله بين قديمين وسجد عليه منوجها
 الى اصل القياس يكونه مواجها للبلدة لان المعنى شكر الله سبحانه ولكن هذا آخر ما
 ارجوا ابراره في هذا الاقن والنسوة والسلام على سيدنا محمد وعلى اله واصحابه
 محمد وآله لنا هرب والجهل من ريبنا لاه المبرن اولا واخرنا خلا هربوا طنا **عنه الكتاب**

آخره عن اسم راي الخروف وبقا بين الايام مشهور معروف واذا حذف منه حرف
 واحد هو حرف واحد بقدر اوله بينا من الجمل من الثبات وقلبا جبرته
 يوجد كثر في القابات ودراسة في الجراح ودرجته في البحر سراج وبقا
 الا نصف ثمانية للطلقات عقد وسواء اسم من غير من راي العدة
 والظروف كالعكس لآخر واحد واخر ثمانية معهم متحدث تولا اولها من الجمل
 كاسا ولسا من الجراح احسا تولا ثمانية لعلها في ماء ولم يجد في جبهته
 الغلام حثا وصفا وكن لاسل بقدر لم يتم الاحسان عندا لا يراش
 ولما من ثلث الجس من راي العدة فورا من الا نواس من رايه في ذيل الكون
 ودراسة في صدر رسول الونس والجان منهم

مستطوقه که بر این غایت ارفاق و اگر شایسته که یکس من در مستطوقه باشد
 که یکس از معدل بطریقی که در پیشگاه معلوم نمایند پس اگر کمتر از یکس من بود مستطوقه را از این
 نند پس نقطه بروج را بر خط نصف النهار بگذرانند **باب ۱۱**
مسح و از نقطه بروج که بر این خط مستطوقه است ارفاق که در مساوی است
 ارفاق که یکس من است از این خط مستطوقه ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 باشد بیشتر از یکس من بود از این خط مستطوقه ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 میان نقطه نصف النهار است از این خط مستطوقه ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 میان نقطه که یکس من است از این خط مستطوقه ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 باشد از معدل النهار بیشتر از یکس من است از این خط مستطوقه ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 گذرد و بیش از یکس من بود از این خط مستطوقه ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
باب ۱۲ در معرفت عرض بلد بطریق جمعین است که در یک خط نصف النهار ارفاق
 آفتاب چند نوبت بگذرد به هر سه که غایت ارفاق؛ چنانچه در یک خط نصف النهار معلوم
 سازند و بیش که بگذرد پس اگر آفتاب در بروج شمال یا جنوب از ارفاق است ارفاق
 نشان نمایند و اگر در بروج جنوبی بود ارفاق افرایند آنچه در روز اول
 نشان کنند هر چه باشد عرض بلد و اگر آفتاب در اول ظهر یا در بروج جنوبی
 ارفاق از اول نشان نمایند آنچه باشد عرض بلد و اگر آفتاب در اول ظهر یا در بروج جنوبی
 که اگر قبلیت در یک خط معلوم زنده و در پیشگاه معلوم پس اگر در بروج جنوبی
 هر که در پیشگاه ارفاق افرایند و اگر آفتاب در آن هر که در پیشگاه
 نمایند آنچه در روز اول نشان کنند به عرض بلد **باب ۱۳** در معرفت عرض

بلد و طریق دیگر طریق اول چنانست که چنانچه که یکس من یا بیشتر بود از این خط نصف النهار
 و ارفاق؛ چنانچه که یکس من است از این خط نصف النهار ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 معلوم سازند و اگر آفتاب در بروج شمال یا جنوب از ارفاق است ارفاق
 بر ارفاق افرایند و اگر آفتاب در بروج جنوبی بود ارفاق افرایند آنچه در روز اول
 جمع نمایند و آنچه باشد عرض بلد و اگر آفتاب در اول ظهر یا در بروج جنوبی
 که در یک خط معلوم پس اگر آفتاب در بروج شمال یا جنوب از ارفاق است ارفاق
 و مستطوقه را نشان کنند و اگر آفتاب در بروج جنوبی بود ارفاق افرایند آنچه در روز اول
 که معلوم پس اگر آفتاب در بروج شمال یا جنوب از ارفاق است ارفاق
 که خط بلد و اگر آفتاب در بروج جنوبی بود ارفاق افرایند آنچه در روز اول
 از عرض نصف النهار نشان کنند و اگر آفتاب در بروج جنوبی بود ارفاق افرایند آنچه در روز اول
 آنچه در عرض بلد معلوم بود **باب ۱۴** در معرفت طول بلد بطریق جمعین است
 که چند در هر بلد معلوم الطول؛ چنانچه که یکس من است از این خط نصف النهار ارفاق
 است ارفاق که یکس من است از این خط نصف النهار ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 کنند و اگر در بروج جنوبی بود ارفاق افرایند آنچه در روز اول
 و اگر آفتاب در بروج جنوبی بود ارفاق افرایند آنچه در روز اول
 پس اگر ساعات بعد از طلوع در بروج بلد ساعاتی که یکس من است از این خط نصف النهار
 الطول طول هر چه یکس من است از این خط نصف النهار ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 و هر چهار دقیقه را یکدفعه آنچه که یکس من است از این خط نصف النهار ارفاق که یکس من است که در پیشگاه معلوم
 بعد از نصف النهار مقدم باشد و کف ساعات بعد از طلوع الطول را یکس من

که منتهی شود و هر طرفی غیر غایت که در زمین مسطح قرار نصب نمایند بطریقیکه
در باب سابق مذکور شد پس در ارتفاع و قاعده ای از آنجا که یکدیگر شرق و غربی نماید
و بر آنکه بعد از سیاحت در هر جهت خطی افراجه نماید پس اگر که هر خط بر امتداد
یکدیگر باشند و هر یک از این افراجه نماید که هر خط نصف النهار بود و اگر بر امتداد
یکدیگر نباشند تا وید که از آنجا که خط افراجه و خط نصف النهار بود و اگر بر امتداد
در هر جهت است هم مثالی که کتاب بعد از آنکه خط افراجه که شصت و نوبت نماید خط
نصف النهار بود و خطی که یکدیگر بر هر دو سازه خط شرق و غرب باشد
باب ۳۰ در استخراج خط نصف النهار و خط شرق و غرب بطریق دیگر
هند و استخراج است که در زمین مسطح دایره بکشند و شصت و نوبت بر هر یک از آن نصب
نمایند که بر هر یک از مسطح صدها و دوازده قطر خورند و بر هر یک از مسطح دایره و تا هر قطر
بابا بر خط قدر از آن ارتفاع شرق و غرب یکدیگر را بر محیط دایره نشان نمایند
پس ارتفاع و غرب ساد که در ارتفاع و یکدیگر در میان طریقتان کنند و از هر نصفه
قد که در میان عرض است خطی مرکز دایره بکشند آن خط خط نصف النهار خواهد بود
و هر یک که در این مقامات قرار گیرد خط شرق و غرب باشد **باب ۳۱**

معرفت مقدار سافت پانچ و شتر هر شتر كه است نسبت پيكو ازان
 كه پانچ نباشند ايقا ويند در طلع و مختلف در عرض و اوقات ويند در عرض
 و مختلف در طلع و مختلفه هم در طلع و در عرض طريق انغير در صورت ال
 چنانست كه ثواب عرضين كپيزه آذر از در پانچ و شتر ضرب ثابته پانچ و شتر
 مقدار سافت پانچ آند و شتر و زوهر كه از حاص ضرب پيكو پانچ و شتر

و مغرب خط سمت قبله بود **باب ۱۳** در معرفت خط سماوی و قدیم
چشم تراستی بدو در دو قسم تقسیم کنند نخست تمام را اصابع بگذارند از انصاف اصابع
خوانند و چنانچه بهیشت قسم مساوی کنند بهیشت و نیم که اقام را اقام کنند و قدری
در اقام خوانند و چشم را خطی در اقام و بر وجهی که گذارند اگر خطی در یک بر وجهی در دو
از چهار انگشت انگشت اصابع با هر که بهیشت پیشتر نیم انگشت اقامه اقامه بود چه در
وقت که در اقامه آفتاب چه در پیچیده بود و وقت که در خطی خطی بود و وقت که
در اجماع آفتاب یکیز و چنانچه خطی در بر وجهی در اقامه با خطی دیگر بر وجهی در اقامه باشد
و اگر خطی که در اقامه آفتاب از آن معلوم شد خطی که در بر وجهی در اقامه خطی که در بر وجهی
بر اقامه خطی در اقامه بود **باب ۳۴** در استخراج خط نصف النهار و خط مشرق
و مغرب باطل و سمتی که خطی از زمین بگذرد سطحی از زمین در وقت که در اقامه
پایه و در آن خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه
پایه و در آن خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه
انگشت را معلوم نمایند و مشخص خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه
قسم سازند و در آن خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه
و بهیشت دیگر که در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه
در وجهی مشرق که در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه
باشد و خطی که در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه
بدون خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه
باشد **باب ۳۷** در استخراج خط نصف النهار و خط مشرق و مغرب باطل و
سمتی که در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه خطی در اقامه

24

[illegible]

انفرق ماه از جرم زحل در برج قو اگر کوهی محل
 هم دلیل سختی مرگت باز در او ان با برهه از سر فرزند
 چون مقابله بشود بهرام از نظر ماه باز از برج قو برای سپهر
 انفرقش در او ان زمان قوت که با جوی قیل و قال
 زان طالع که شد برج مطر حب او را که کوه کبک است
 ناظر آن روز دیگر از نظر در او ان کشتن املا و ان
 باز آن کوه که اگر شد قمر سیله که پیاپی زان مطر
 و رجو نه میدان از کاسب و انکه باریت و ظلمت چندیست
 در جوی تران ستاره زین کوه باد و باریت اندک با خیم
 و نشاند در او ان از دیدن با بختی با انکه مطر
 در او ان غیر این از نظر و ان غیر از هوا از نظر
 در برج و باز از مبد قمر در او ان کوهت در برج مطر
 یا که غریب زهره از آن آن دلیل کشتن املا و ان
 همچنین کوهت در برج مطر زهره و ناظر به و تیر و قمر
 در ترانید دان تو املا از آن خانه آن دفتر که شد در او ان
 و بر زهره ماه را از برج مطر شد نظر بگیر و ملاحظه
 اجتماع از نظر در برج قوت باشد ای آن زین پوت

دان دلیل کثرت و آب و طهر
 باز آمد در فزون آبهام
 چون او باز زاید در کبر
 یا بنزد مهملای سرور
 یا بعد در ربع مقبل از طاق
 این دلائل بر فزون آبهام
 و در ربع سینه بهرام
 یا در آن ربع او قدار کای
 آبهام افزون شود از حد
 و در ربع سینه اندر ربع
 و در ربع کویان بدن او قدار
 بشنود این اوزان اکیفیت
 تا شود از جهت دیگر این کای
 شست جزو آمد زحل را از کای
 تر جزو سیر که می چهل
 و پنج مرتبه را به است
 که هر مرتبه را دانه است
 نه در آن که هر مرتبه را
 ماه را در شش مرتبه فزون

تا رسد خلق عالم را ضرر
 بر ششام با تو من زین با بها
 تا بنزد اجتماع لری و نظیر
 صاعد اندر جرف و اوج شیناز
 در طوابع کف در زمین اتفاق
 و در ربع بر خد این بر خد
 حار و وسط استا کر سرخوار
 تا در او بهر آن از ربع آب
 تا خرابیها کند از حد فزون
 این دلائل زان فزون
 یا بط اندر جرف اوج از کای
 ضبط که در خط این است
 بر تو که اصل حکم فتح است
 هر یک از سرد و خشک و کای
 با که هر یک از سرد و خشک
 که هر یک از آن پنج و شصت
 خشکیش بنجاه میدان زان پس
 بر او هر چهار شصت یکسری
 تر از چهل و یکم سر فزون

در روز

بنده از آفرین که چوین
 باعتبار بعد کوکب از زمین
 از بار دوم و چهارم از آنا
 که کبریا بر سرش
 مختلف کرد در پنج جهت
 اخرا از در و جرف از کای
 حاطه و مردان دو ملک
 صورتش منتهی است که ملک

اخلا هر یک از بار اول
 غایت تعدیل را در کای
 تا شود حاصل از آبی مریا
 غایت تعدیل هر یک از کای
 در زحل مرکز در دانه
 مشتمل بر پنج جزو و پنج
 از بار اول مرکز در کای
 یا بعد جزو دانه سه شمر

شش درج کردند حراق
 بعد کوکب از شش اندر نظر
 باز بعد از دقایق با بخور
 بعد از آن که اوج در ده
 جزو آن باخور که اولی بود
 دیگر با کواکب را زهم
 چهارزان این را دیدند اثر
 شفق تا ام او از شکل آفت
 که بعد از آنکه رسید میوه
 نام مثل که از آن تفت باز
 بزرگ در دفع تدبیر خوا
 رفتن کوکب بعد تعال
 ساقط است که در آن نظر
 مستقر خوانند اگر که میوه
 پس چنین مرتبه از فضا
 چون بدین نظر که سردا
 هر دو کوکب که بعد هر یک

باز نظر

باز نظر طالع باز بعد از آن هر دو
 این دو کوکب است حکم تعال
 چون شنید نام اینها بر سر
 صورت این دو نسبت از سر

چون نظر که از این تهر یعنی
 هر درج باشد مواز افق
 آن درج را نام جزو ط
 و آنکه باشد در میان آنها
 رابع آنکه باز عاشر نظر
 رابع اول از دم طالع است
 ثالث از رابع همی تا است

دانک هر که این چهار ربع با
 قسم اول را قید بخواند
 باز بر سه حکم دان بخواند
 که شد در هر وعده جزو
 و رفته در باطن آن مایه
 باز از طالع تو تا به حق
 و آن شش تا بهت بالا از
 باز از عشر تو تا به کبر
 نصف ساعت خوان تو این شش
 و در ربع تا به عشر بشتری
 ساعت آمد تو تا به آخر
 هشت دیگر تا نماز دانستم
 چون که در دم شرح می راجد
 بد از این حکم متذکر باش

زینت طهارت ماه خونی کوف

از سه گونه اولش طهارت نور
 بد از آن دیگر کوفت باشد
 که خواهم باز شرح هر یکی

دکتر بساط

سبب زینت شدن نور ماه و طهارت او

دانک هر که ماه کوفت
 چون بروی تا به شمع
 و اینانی از و بل بیشتر
 چون که نوزاد خور بود
 پس بود در اجتماع آن
 و در مقابل شد قرمز خور
 کم نوبت چو کواختر
 علت طهارت نورش این بود
 چنانچه شرح می راجد

همچو آینه کشف با وضو
 منکس کرد دشواریان مایه
 است نوزاد چو به سر خور
 طاعت اندر نوبت دیگر بود
 منکس دایم بسور آفتاب
 منکس شد نور او هر روز
 زین دو وضع از نوزاد در
 در زینت هم بر این آینه بود
 صورتش بر سطح آینه است

در خوف و جگر آفت

در بوم ماه از دو عهده در یک
بر مثل دان تو قدر را به یک
چون بدین سوله بنده آید
منصف میدان تو میده کل
نه که بر سمت زمین و خورده
عز او معدوم یا کمتر بود
چون به تنقلا او با یک شود
پس زمین در پیش خورده شود
نور او از زهر مانع بود
در طهر صفت صانع بود
پس بر چرخ کنی در دور
چون دورا چون رخ در سیه
این چنین صورت قرار داد
بشنو از من بداری در کوف

در کوف و جگر آفت

چون بدین صورت که گفتم پیش آید
اجتماع نری افد چنینی

ماه

ماه به در محله آفتاب
تا شوق خورشید از ما در حجاب
ماه به شکله که ترا با در کنه
از کف کف جسم خور کند
هیچین صورت کوف آید
آن بود بعضی ز جوش با تمام
در خوف که همین معنی ترا
بعضی خوان یا کل را از سر ترا
این حالت هر چه میگویم
که بشود ماه را عرض در یکم
حکمت با بر زمین و عرض
زافیش این بود به شنبه

در سال و ماه و روز و شب

بشنو از من بداری در کوف
ل و ماه و روز و وقت را به
درش روز اول آید در ترا
باز ساعت و دقائق سر ترا
مات که کله نور آفتاب
هست روز و عینش شب در حجاب
چون بهم گیرشانه روز و خور
مبدء روز از طلوع صبح دان
نزد اهل شرع و پیش خاص نام
از طلوع جسم خور سیه نام
وز غروب خور بنزدیک عمر
نزد اهل خفا از نیم شب
مبدء آن باز دان از اول
نزد اصحاب نجوم از نیم روز
بجای که روز و شب که بشوی
عمر عینه و لیکن مستوی

نصف سال روز و شب کان در عبارت رعت معوقه دان
 برقرارند هفت پنجم باز عترت از دقایق شفت ساز
 چون بدتر بخیر راه را بشنوا این تعریف سال و ماه را
 مدتی را سال دانی بر کمال کا نذر و کرد تمام از فضل
 و آن طبعی شد و وضعی مدام اولی شمس است با قمر مدام
 لی شمس است دائم در حجاب مدت یکد و در هر صبح آفتاب
 چون کنی ایام آن را ضبط بایستد و شست و پنج از روز نذر
 بگو و هر که از ربع از یکیم در رعد و مختلف دانی این مقیم
 آنگاه که جزویت از رعد مکر نزد طبعی اگر در هر شب
 نزد بعضی از رعد و پنج کیم از رعد و پنج دانی را در خیمه
 در چهارم سال پنجم مدام کرد آن آخر شب از رعد مدام
 پس پنجم در ایام بانی یکد و پنج خوان کیم نام این
 ماه جزو رعد و ده و در هر یک آمد اندر وضع از یکد و پنج
 ماه شمس از شمس و رعد مختلف شد در هر یک از رعد
 چون طبعی ضبط و شمس سالها را ماه و وضع از رعد
 رویان را از شمس و رعد وضعی از رعد و رعد و رعد

مرعوب را از قمر و مدام شرح آن اکنون یکیم در کلام
 مدت هر اجتماع ماه و خور نزد این است یکماه و شمس
 زان بعد از ایام سیر است چون ده و ده و ده و ده و ده
 کرد آن سیر و پنج و چا روز و پنج سیر روز در شمس
 کیم بعد از ایام یکد و قمر بشنوا اکنون شرح از رعد و رعد
 پس بنابر اول هر ماه و یک باشد این را بدیدار مدام
 بانه کیم است در هر یک ضبط ایام شمس از رعد و رعد
 چون که در رعد و کیم یکد و یک کیم شمس از رعد و رعد
 باشد و دفع شمس از رعد نزد ایام کیم از رعد و رعد
 سال وضعی از رعد و رعد کیم از رعد و رعد و کیم
 کیم است در شمس از رعد هفت سیر در رعد و رعد
 اول ماه از رعد و کیم پیش این است از ایام
 نزد بعضی از رعد و رعد است متعل بدیدار مدام
 در رعد و رعد و رعد چون شمس از رعد و رعد
 در رعد و رعد و رعد در رعد و رعد و رعد
 اول این جمله تاریخ عرب بدیدار از رعد و رعد طلب

ماه ابر و خرم بی صفر پس ربیع اول و آخر در
از جمیع اول و آخر هم چون گذشته دران رجب ماه ابر
باز چون شعبان و رمضان بگذرد بعد از ان شوال و قعدة بعد
چونکه شمارش شود ابرام کرد دان بر ماه ذو الحجه تمام
اول هر ماه او را قعدة خوانند نام سی ام روز آن را سی و نهم

ذکر تاریخ در دیگر

بعد ازین تاریخ رست و حرکت مبدء اول از که میکنند
سال او شمسی است باربع تمام ماه ابر و برین ماه است
چون دو شری و دو کانون و اوکی از او وین و چند
بعد از انبار و خیران و عتوز آب و ایلوک آما است از روز
چار ماهش رست روز تمام آخرین تیرین و باین تمام
پس خیران و مه ایلوک از وقت دیگر سر و یک از سر فولد
جز شباط آن است و نیز از در چهارم است و نه بقیه اول

ذکر تاریخ فارس

سی وین تاریخ فرس آید ترا چون باینک در یاد ترا
مبدء او که بچهار از شمس و ان نگاه بزد و هر د شهر بار
سال او شمس به ربیع اول حکیم ماه او را قعدة می کن باقیم

همچو فروردین و چون اردیبهشت باز خرداد آید از سیکو رشت
نیز و مرداد است و شهر یونیه مهر و آبان دان از رماه و
از بس بهمن و چشتم تمام ماه هفتاد و تر دان و اهلکام
پس مهر سی روز سیکو از رماه پنج روز از رماه در باین
خمس رسته خوانند آن پنج را مبدء است از رماه از رماه

ذکر تاریخ سلطه

چارمین تاریخ سلطه بود سال او شمسی رست بود
مبدء او از آنکه دلخواه آید از که سلطان ملک است
ماه ابر و برین ماه است هر یک را با جلد قید کن
تا شوال تاریخ سلطه تمام سال با ماهها کرد نظام
ذکر تاریخ ترکان

پنجمین تاریخ ترکان آید بزه و دو نام جواد آیت
اول موش و پس کا و بیک پیش از انبار و هر کوش و نهنگ
بعد از انبار هر از قلم بر کنند باز عدوت و مرغ از رماه
فرم این جمله که با تو یک بار ماه ابر و برین در شمار
آید که کو او طر از رماه بارسی و شمس و در بیک و با
یونت قور میدان و چمن از رماه باز داتوقی است طغوز آخرش

ساله را چون به نیتی تمام ماهها را نامها بشود تمام
 هست اول ماه او را نام آبی پس اینکند و او پنج از یک یک
 نور تجلی است و پنج آخر باز اند الفج و پنج از دواز
 بعد از آن کسب و دو قی از کدر دان و او پنج بر یکی پنج کسب
 جوقه است آیت ماه آخری ماه ثن است آنکه افزاید بر

ذکر تاریخ حایه

بعد ازینها باز مخدوم جهان وضع تاریخ نواز دو هزار
 کرد تا کیر د ساک زان نظام مشهد چون کشت از جوت تمام
 مبداء از مشهد و هشتم نهاد به رفع ظلم و وضع عدل و داد
 تا کسب در شهر آمد حرام در شریعت کس نداد این را نظام
 تا مرتب شد طلب گنج خراج داد عدوان اهل دیوان را خراج
 خوست تا کند آن مرتفع کس نشد از وضع ایشان مرتفع
 چون که آن تاریخ را ضبط دشر اتفاق را زان ضبط نیست
 آمد این تاریخ را غایت ل او شمس طبعی سر طلب
 اول ماه او نوروز کیر که بود تحویل خور و روز را
 اول سال است اینجا و جوت و بر بعد از آن روز دیگر است

ماه را

ماه ترکی را تو نامش صد کن هر یک از آن بحال بقید کن
 تا شود تاریخ حایه را نظام به زیارت در خوش ماه آن
 چون به بر جر کند تحویل خور مبداء و ماه از آنجا کیر
 تا جوت ایام شمس ماهت تمام سی و یک باسی و در روز تمام
 بعد از آن ایام شمس ماه در کس سی و پنج و نه از بر بهر

بر همین ترتیب هر آیت در کسب یک بر این افزاید
 در حب این ماه را ربط چون به لاجرم با ضبط
 باز است این اهل حب از بهر تسلل از شمس و شمس
 که چنین کیر بهر رابط باید با کیر در این رابط
 لا و لا لب لا و لا شمس لا و لا کسب لا و لا شمس

تم الفصل الاول

فصل اول را چو کوریک کوش در دوم در دهم کوش
 هر که خواهد صفت بخیم خواند باید جدول تقویم را
 اول را رقم باید ضبط کرد پس با کاش قواعد را بداند

ذکر جدول

چون بخواند نظم اعداد جدول جدول تقویم گردد بر جدول

است آنگاه که دو خط
 هفت و هشت طه نم
 که سر و جل و میانه
 ق بود مثل ح که آمد
 چارصدت با صد آمدت
 ح شد شد و هشت
 ح شد شد و هشت
 چو کانی ترکیب کرد
 و در کتبش بیان

در ارقام بروج

چون پیدا نمود که برسد
 از صد و آفرین عدد
 سبده و زیر و بار
 طه صد و نود و دو

در ارقام کواکب

چون بدین ترتیب قرار نام بروج
 حرف آخر از نام هر یکی
 چون زحل را ده و مزمار

در ارقام

باب هجدهم در معرفت مطالع البروج
 من اول ابجد و شمال سطح از جهت
 البروج باید دانست که در جهت
 آن را مطالع آن بروج خوانند و چون در جهت مطالع بروج
 که آنکه بماند در چهار ربع کند حاصل ثبات و وقایع طلوع
 فلان بروج در افق فلان بلد بدین مقدار ثبات و وقایع طلوع
 زمان طلوع هر بروج در هر افق خواهد عمل کنند و آن چنان
 که خواهند بر افق شرقی نهاده و از آن بروج که اول طلوع
 کنند آنجا میان هر دو وقت باشد در جهت مطالع آن بروج
 اول و آخر آن بروج را بر خط شرقی نهاده و عمل کنند
 و مطالع هر بروج بعد از آن بروج باشد و بر مکتب مطالع عمل کنند
 معارض میزان باشد و مطالع میزان و معارض حدیثی در هر یک از این
 که هر بروج که از شرق طلوع کند بروج ختم در مغرب آن زمان غروب کند و از جهت
 معرفت مطالع البروج ابتدا از اول عمل هر بروج و در جهت خواهد بر افق
 نهاده و نشان کنند و ابتدا از خط عمود بر افق افراز و حجه تا موضع هر بروج
 عمل شود مطالع آن بروج و در جهت خواهد ابتدا از اول عمل و اگر آن بروج در جهت

و صورت طالع که در این است
 در این طالع که در این است
 در این طالع که در این است
 در این طالع که در این است
 در این طالع که در این است
 در این طالع که در این است
 در این طالع که در این است
 در این طالع که در این است
 در این طالع که در این است
 در این طالع که در این است

صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است
صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است	صورت طالع که در این است

بر خط مشرق باشد که خط طالع آن به باقی خط رسد و این طالع
 که ابتدا از اول صحرای باشد که در عرض آفاق باشد
 عمل که در جدول زجات وضع که اگر در سطح عمل
 که باشد اگر بعد از ربع موانع باشد و نسبت به سطح
 و اگر سطح موضع افق باشد و در ربع آفاق باشد و در ربع شرقی
 باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 سطح موضع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 مشرق باشد که خط طالع آن به باقی خط رسد و این طالع
 آفاق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 و در ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 مستقیم خواهد بود از اول صحرای باشد که در عرض آفاق باشد
 النهار که در ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 سطح در ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 و چون سطح در ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 نسبت به ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 سطح در ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق
 تا اگر در ربع افق باشد و در ربع افق باشد و در ربع افق

و صورت طالع که در این است

باب نهم در معرفت سیر درجه طالع و باقی او تا که در اول
 و فصل است فصل اول در معرفت سیر درجه طالع و باقی او تا که در اول
 فصل دوم در بیان سیر طالع و باقی او تا که در اول
 سیر درجه طالع و باقی او تا که در اول
 حکم در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 حساب باید داشت که در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 دلیل در مدت هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 راند از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 و باقی او تا که در اول
 که سیر درجه طالع و باقی او تا که در اول
 تصرف محمد بن سیر و درجه طالع و باقی او تا که در اول
 میان من اعلیٰ طالع و درجه طالع و باقی او تا که در اول
 شود چون سیر و غیر آن معلوم شود و از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 و سیر و از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 و باقی او تا که در اول
 و باقی او تا که در اول

سیر

که در هر یک

که در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 با جرم سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 چهارم در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 خوش و طریقه عمل چنانست که در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 و باقی او تا که در اول
 او در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 نصف از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 از درجه طالع و باقی او تا که در اول
 سال باقی او تا که در اول
 هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 چنانکه هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 سیر از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 باقی او تا که در اول
 حوت و در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول
 پنجاه و هفت در هر یک از سیر یک درجه طالع و باقی او تا که در اول

شفت

ص

گردانیده یا قوس را قوس مشرقی و جاذبه درجه و این درجه قوس باشد از قوس
 طالع و صاحب این درجه یا قوس از جدول معلوم شود و او قوس تیر درجه
 باشد و نظیرش در افق مغرب قوس مشرق درجه و این درجه قوس تیر درجه
 بود و صاحب جدول قوس هم مشرق و با قوس بر خط نصف النهار دلو باشد درجه
 و این درجه قوس باشد از تیر درجه یا مشرق و درین موضع هم قوس مشرق بود
 و نظیر آن در جدول الارض یا قوس اسد باشد درجه و این درجه قوس تیر درجه
 تیر رایج و قوس زحل و این تیر او که در ربع است در آخر این پنج و شصت
 که اول سال تمام و شصت ناقصه بود و شصت از ربعه مثل عمل که در وسط راجع
 طالع تیر در باب چهاردهم وضع کوی و تیر است بهیلاج یا که در اول و اول
 که بر درجه اول باشد چنین عمل کنند و آنچه در میان دو دین باشد عرضی
 معاد آن عمل باید که تا آن تیر را اندک و آن تعلق مکن عمل و او قوس
 دوم در باب تیر درجه طالع تیر سال عالم و مایل بعد از حرکت در سطح
 پنجاه و نه دقیقه و شصت ثانیه است و این عمل اگر چه بکشد بخیال طالع است که در کوه
 و شصت و شصت او که است اما چون مشهور و مذکور است بدین طالع تیر کنند
 چنانچه که صورت از کوه طالع تیر سال عالم یا مایل بود یا قوس که در کوه
 عمل که در نظر بنهند پس اگر تیر در ربع نصف النهار باشد یا در ربع شمس

تدوین

بنیاده و قیاس

بنیاده و قیاس و جهت ثانیه بر درجات و دقائق طالع مایل بود
 تا در آخر سال بعینه همان درجه و دقیقه طالع تیر سال عالم بود
 و اگر تیر در نصف النهار باشد ساعات و دقائق بعد از زمان تیر
 تا نصف النهار آید بگیرند و در ربع دقیقه و نیم هر یک که در حاصل تیر
 بر درجات و دقائق طالع که کور از این تیر در ربع طالع بنصف النهار
 آید رسد و از این تیر وسط آید تیر در آن سال دیگر که در
 تا در هر ربع که تیر کوی یا سیم یا شصت یا سید در میان جدول تیر طالع
 تیر مولود یا قوس هم بود و عبارت در میان آن دور و در کوه تیر
 و این خواهد که در کوه تیر که از کوه مشرقی و بانی سیم سال عالم
 مرکز الاربع و این تیر قیاسی معاد و تیر تیر طالع از این معلوم
باب شانزدهم در معرفت انبیا است مایل و ان
 اول انبیا موسی علیه السلام تیر در ربع تیر یا سیم یا شصت یا سید در میان
 در ساعات بخار در آن تیر و از انبیا انبیا و انبیا ساعات خوانند
 اما انبیا پست در جهان چند که در طالع اصدرا در سال شمسی
 بر جراتند و صاحب برج انبیا را سوره اگر خوانند و چون انبیا
 بر درجه کوی یا سیم یا شصت یا سید در میان انبیا از آن گرفته و قیاس
 که صاحب برج تیر است که اوسانند و اگر برین درجات و دقائق

واقع نشود حکم بر صاحب برج باشد که سالخداست و طالع عمر این باشد
 چنان باشد که در جدول و دقیقه طالع اصل مراد باشد و دلیل از دلایل صورت
 طالع هر برانی ولادت نمود می نشان کنند و عکس بر او را
 اجزا حره باز آید یک سال شش یک برج حرکت دهند از برانی بر شرف
 افتد موضع اشیاء باشد و حد یک در اشیاء جدول دقیقه و پنج
 ثابت جدول و ناله باشد باید داشت که اشیاء در سال سیزدهم
 دین پنجم دسی و هفتم و جمل پنجم و هشت یک و هفتم و سیم و هشت و پنجم
 موضع اصلی خود نشان در جدول طالع ولادت را که در باب سیزدهم
 مثال نمودیم یعنی هر چه در بر برانی عرض نمودیم و چون اشیاء
 نامشخصی بخواهد داشت بود و سال جدول پنجم اشیاء موضع اصلی
 بود چنان بود که در وقت پس ابتدا از سال جدول پنجم عکس بر او را یک
 سال شش یک برج و در بر برانی شرف اشیاء در این موضع اشیاء
 در بر طالع باشد این را در صورت طالع جدول در جدول یک
 وضع کردیم و اشیاء دوم طالع را در بر برانی همان در جدول
 هم طالع بچین تا و انچه خانه بقیس مذکور وضع کردیم تا بدین
 طریق در هر سال آئینده طالع کوثر عکس کنند برج اشیاء یک
 بر او را بر برانی و چنان بعد از آن هر سال احکام حرکت کنند و هم

تا اشیاء در این
 جدول در هر سال
 در بر طالع
 در بر برانی
 در بر برانی

که اشیاء در

که اشیاء در هر سال که طالع اصل را با دلائل آن هر شش سیزدهم برج ناله در هر
 سال بدین اشیاء سیزدهم سیزدهم باشد و حد این در یک روز یک در جدول و پنجم
 و چهار ناله باشد و سیم که اشیاء بر حیت جدول آن در هر روز سیزدهم در
 و یک دقیقه باشد چون اشیاء شش یک برج رفته باشد دلائل اصلی اشیاء
 بر سیزدهم برج قطع که از صبح دلائل اصلی که شده تا اشیاء شهر سیزدهم باشد
 و چهارم که اشیاء و هفت اشیاء در تحت خط آن در هر یک ساعت
 و نیم باشد چنانکه در جداول یک برج رفته چون اشیاء بر روی یک برج قطع
 که آن در روز چهارم باشد این اشیاء سیزدهم برج قطع که از صبح دلائل اصلی
 اصلی که شده و در جدول اشیاء بر سیزدهم و دلائل در وقت جدول اشیاء
 اصل مولود این چهار اشیاء در یک جزو باشد که آن در هر اشیاء در جدول
 با جدول مصادف در معرفت وضع جدول سیرت و اشیاء و طالع
 و توابع آن باید داشت که چون طالع جدول مولود در اشیاء در هر یک
 و سیرت و اشیاء رانده و ناله و توابع این که با جدول در هر یک
 و در هر آن مقرر که خواهد پس در جدول اول سالها تا پنج سال که اشیاء
 شش حقیقت وضع کنند و در جدول دوم سالها رفته مولود و در هر یک
 در جدول و در هر یک در جدول و در هر یک تا سیزدهم و در هر یک اشیاء

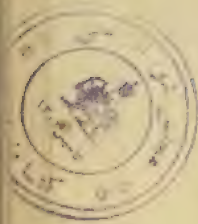
و در هفتم موضع آنها و در ششم سال و در نهم مطلع قبول و در دهم
 طالع قبول و در یازدهم که ششم را باطل اصح بدعت است طالع و در یازدهم

بدرنگام

عم

باب — چهارم هم در معرفت طالع قبول موالید در هر سال
 که خواهند از عطیه عمر مولود بسبب و نشان صورت طالع قبول و آن اینست
 که عدد سال را تا عدد مولود را در فاصله آن که بر عدد مضاف است و هفت در جم
 و باز ده دقیقه است ضرب کرده اگر زیاد از ده باشد در هر طالع کند
 و باقی را نگاه دارند و در هر طالع اصحی را بر افق شرقی بنمایند و این
 مقدار بر قوس اجزا محاسبه بکند آنکه بر افق شرقی افتد طالع قبول
 سال ناقصه مولود باشد مثلاً سال تا ماه مولود این فقره را که بود
 پنجاه هفت دقیقه است که ذکر شد ضرب کردیم و حاصل را که بود از
 ضرب سالها در درجات چهار هزار و نهصد و پنجاه و نه حاصل ضرب
 باز ده دقیقه در سالها که کوبی چهارده در هر باز ده دقیقه جمع
 کردیم شد چهار هزار و نهصد و هشتاد و سه در هر باز ده دقیقه پس برابر
 سیصد و شصت قسمت کردیم بعد از طالع او در خارج قسمت یافت ماند
 و اینست که بود در هر طالع و علامت را که بود حوت و حجاب
 در عرض قوس بر افق بنمایند و با بقدر اعداد و این بر قوس الی آخر
 حرکت اویم تا قوس برسد و هفت در هر بر افق مشرق افتد و پس از
 میزان که بر خط وسط السماء و این طالع و عاشر تو سال پنجاه و نهم

در جدول مطلع البروج بلد مقوس که طالع برودن آورده و از جدول دیگر
 مستقیم عاشر جدول مطلع البروج بلد و بعد مستقیم جهت
باب ۱۹ اولهیم در معرفت ساعت روز و شب از قیاس النهار و قوس
 قوس اللیل چون افق خط استوا جمیع مدارات یومی را نصف کنند است قوس
 النهار که از آن افق و قوس اللیل باشد و در افق تا بله قدر در
 ارتفاع قطب معدل النهار مدارات یومی یا کوکبی که در داخل آن باشد از بله
 الظهور باشند و همین مقدار در جانب جنوب یا بر افق و یا در جانب شمال
 فوق الارض زیاده از کت للارض باشد جنوبی بر عکس و این زیاده را
 مدارات را در فوق الارض باشد در کت الارض معدل النهار النهار افق
 یا کوکب خوانند یعنی در جانب شمال بمقدار قیاس النهار زیاده برودن
 است باشد و در جانب جنوبی بقیه زیاده و نقصان عرض بلد توابع النهار
 و نقصان کوکب و تا چه عرض بلد باشد رسد که آن عرض استین است و تا چه
 یوم در جانب قطب طالع فوق الارض باشد معدل النهار بر افق منطبق
 گردد و حرکت فلک اعظم رجوع کند و در آن افق یکل یکسان برود باشد
 و در مابین اقلیم مستقیم عرض استین از عرض بیات علم ماضی مثل افق کش
 بهج یکدفعه طالع مشکوکی بهج یکسان برود و همین افق که طالع در عروب آن

معلوم باشد

معکوس باشد و امثال این اتفاق در صیف اتفاق اکثر است و لابد
 کشیده باشند اما در کتابها کسی منع من اعمال آن نشده و ما طریقه عمل
 از او در مقام دوم در باب نهم و دهم صیف اتفاق بیان خواهیم کرد
 بنابرین از جهت استخراج تعدیل النهار که نسبت بلد و نقصان و زیاده
 در شمال و جنوب به جهت افق بر افق شرقی باشد بر نشان کنند پس خط
 شرقی باشد و نشان کنند مابین هر دو نشان تعدیل النهار باشد پس خط
 اگر افق باشد اندرون مدار پس العمل کنند و تعدیل النهار شمالی باشد
 بر افق از ایند و اگر در برودن مدار باشد و جنوبی از افق تعدیل کنند حاصل
 بیانی نصف قوس النهار باشد و چون از امتناع کرد است قوس النهار شده
 و تمام آن تا نصف و شصت قوس اللیل باشد و چون هر یک از این قوسها که در کت
 بیانه شد قسمت که باقی را در چهار ضرب کنند ساعات و دقایق بدوین
 معلوم شود و بنوع دیگر خواهند درجه افق بر افق شرقی باشد بر نشان
 کنند پس بر افق عرض باشد نشان کنند و از نشان اول نشان دوم بر
 اجزاء حجه باشد تا قوس النهار معلوم شود و چنانچه از این بر این قسم باشد تا
 را در چهار ضرب کنند حاصل ساعات و دقایق را از نسبت جدول نقصان کنند
 باقی ساعات و دقایق باشد و اگر اعلم باشد بهج معلوم ساعات

نصف دقایق آنرا باشد و چنانچه

مستوی و معوج و اجزاء آن و معرفت اجزاء ساعت معوج در جات
 و دقایق و آنست که زمان عبارت از مقدار حرکت فلک است
 که هر یک از اینها نسبت به وقت که بر روی دایره چرخ کند و باز
 بر آن وقت که هر یک از ساعتی گرفته اند که هر یک از چهار ساعت
 و هر ساعتی تا پوزه درجه و هر درجه نصف دقیقه چنانچه در جات و دقایق
 آن در جدول مطالع مزاج موصوفست و متجان قطع نظر از درج ساعت
 که هر ساعتی را شصت دقیقه گرفته در تقویم وضع میکنند و این را
 ساعات مستوی خوانند و اعداد این ساعات برابر است با آنکه هر روز
 و شب میراث ابدی و کاه و غایت رازی و کاهانی روز و شب با آنکه نقصان
 عروس آفاق می افزاید و می کاهد چنانچه در اندک قسم که در پیش قوس
 بنجاه درجه است غایت رازی روز و شب آن ساعت میرسد و کاهانی
 و تقسیم اجزاء ساعات مستوی در سطرلاب چنانکه هر یک یک ساعت
 همیشه از اجزاء و حجه باشد و هر یک از اجزاء و حجه را چهار دقیقه
 ساعات دقایق مستوی در روز معینی از سطرلاب عمل کنند
 یعنی مثل ساعات دقایق تقویم بنظر آن روز و آن طریق معرفت
 ساعت معوج چنانکه در ایام قوس النهار و قوس لیل را هر مقدار که باشد

در وقت که آن

در وقت که کثرت بر دوازده قسمت است کنند و هر ساعت معوج را
 زمانی خوانند و اعداد این ساعات در سطرلاب زمانستان و غیره
 و دوازده دوازده باشد اما زمان هر ساعتی که در روز و کاهانی از
 سطرلاب و نقصان آن چنانچه در این ساعات مختلف الزمان است در
 ساعات زمان و معوج خوانند و از این امتقین الزمان مستوی
 و طریق معرفت اجزاء ساعات جتنا است که قوس النهار را
 برداشته شصت کرده آنکه کمتر از دوازده باشد در پنج مرتبه
 تا اجزاء دقایق ساعتی از روز و هر روز من معلوم شود چون
 در جات و دقایق یک ساعت زمانی را از قوس النهار که در جات
 و ساعات مستوی است نقصان کنند باقی در جات و دقایق یک
 ساعت زمانی باشد در آن شب را که هر ساعت زمانی همی باشد
 می باشد مثل و ساعات مستوی پس هر مقدار که یک ساعت
 زمانی را باقی شود در روز همان مقدار از یک ساعت
 نقصان شود بر عکس هر مقدار که از باقی درجه در روز نقصان
 همان مقدار از شب باقی درجه نیمه باشد تا به جات و دقایق یک
 ساعت معوج در روز و یک در شب سی و نه باشد و سی و نه ساعت

مستور اگر فرزند از برای اجزاء ساعتی فی السیل یا همین طریقه
 را بدو ازده گشت کرده باقی را در پنج ضرب کنند حاصل اجزای دقایقی
 ساعت شب باشد چون اگر از این نقصان کنند باقی اجزای دقایقی
 ساعتی از بقیه پنج دیگر که بجز اجزاء ساعات زمانی از
 خطوط ساعات مجموع نظر در خط افق بر خطی از خطوط ساعات
 مجموع منظر در نشان کنند پس بر خط دوم از جانب یمن
 یا بهر منظر نشان کنند باقی هر دو نشان شده اجزای ساعات
 زمانی باشد در آن روز و تمامی آن تا می درجه اجزای ساعات
 شب باشد و بگویند که در معرفت اجزای ساعات زمانی از
 اعداد ساعات مستوی و دقایقی آن و این که چون
 ربعی از ساعات مستوی و دقایقی مستوی روز باشد گرفته
 بر همان ساعات مستوی افزایند حاصل اجزای ساعات زمانی
 آن روز باشد شد و اگر کسی از اجزای دقایقی یک ساعتی
 روز باشد که از دقایقی نقصان کنند باقی اعداد ساعات مستوی
 و دقایقی آن باشد در آن روز باشد درین عمل چون از یک
 اوشال منقصه شد مثالی از دقایق که ساعات مستوی چهارده ساعت

بمیزان

و بیت دقیقه بود و بیش که نیم ساعت می پنج دقیقه بر ساعت
 مستوی افزودیم شد پس نه و این بقیه درجه و پنج دقیقه و نیم
 اجزای دقایقی ساعات مجموع بشود آن روز چون خمس این اخیر
 که بقیه جزو دقایق پنج دقیقه از این اجزاء نقصان کردیم بقیه
 و این همان چهار ساعت و بیست دقیقه مستوی شهر و معرفت
 ما است پس یکم در معرفت ساعات مستوی و مجموع
 گرفته از روز باشد از خطوط ساعات مستوی و مجموع و بقیه
 آن معرفت ساعات مستوی مجموع از خطوط اعشاره
 که بجز ساعات مستوی از مجموع و عکس آن چون درجه اوقات
 بر منظره ظاهر ارتفاع سماک طلوع و غروب گرفته باشد معلوم که
 باشد و خواهند که ساعات مستوی از خطوط منوط و مجموع از
 غیر منقوط بداند نظر کنند که تا نظیر در خط افق یک خط باشد
 از خطوط ساعات مستوی یا مجموع ابتدا از آن منسوب شده تا در
 خط منقوط ساعات مستوی باشد گرفته از روز و اگر غیر منقوط
 باشد مجموع و اگر در میان دو خط افق باشد تقدیر باید کرد
 و آن چنان باشد که برای ابدی نشان کنند و از برای تقدیر دقایق
 که نظیر درجه افق باشد در میان دو خط افق باشد

عظم

ساعت مستوی نظیر درجه افق را بر خط منقطه ازین بنهند که
 بجانب مغرب دمی نشان کنند و با این هر دو نشان گرفته
 درجه را ضرب کنند حاصل دقایق ساعت مستوی شود اگر
 هر دو نشان را در جهت ضرب کنند حاصل را بر باره وقت کنند
 بقیه همان دقایق ساعت مستوی باشد اگر با ساعت گذشته
 اصناف کنند ساعت و دقایق گذشته از روز معلوم شود
 و اگر جهت تعدیل ساعت معوج چون دمی نشان کنند باشد
 نظیر درجه افق را بر خط مقدم که بجانب مغرب است مستوی
 نشان کنند و با این هر دو نشان طرف شرق مغرب گرفته
 اگر با ساعت روز باشد پس اجزا تعدیل را در جهت ضرب کنند
 برینم اجزای ساعت روز نیست کنند خارج دقایق ساعت
 باشد از با ساعت گذشته همانست کنند و اگر باشد چون
 خطی که بر منقطه ارتفاع نهاده باشد نظر کنند
 درجه افق است کدام خط افق است آن مقدار ساعت
 مستوی یا زمانی گذشته باشد از شب اگر در میان دو
 اشاره باشد چنانچه ذکر رفت بطریق تعدیل دقایق ساعت

و با این هر دو نشان را اگر که قدری خالی باشد
 پس نظیر درجه افق را بر خط مقدم که بجانب مغرب است
 نشان کنند و با این هر دو نشان طرف شرق مغرب گرفته
 اگر با ساعت روز باشد پس اجزا تعدیل را در جهت ضرب کنند
 برینم اجزای ساعت روز نیست کنند خارج دقایق ساعت
 باشد از با ساعت گذشته همانست کنند و اگر باشد چون
 خطی که بر منقطه ارتفاع نهاده باشد نظر کنند
 درجه افق است کدام خط افق است آن مقدار ساعت
 مستوی یا زمانی گذشته باشد از شب اگر در میان دو
 اشاره باشد چنانچه ذکر رفت بطریق تعدیل دقایق ساعت

مختار

مختار

مقدار گرفته ساعت گذشته اضافت کنند و از جهت استخراج ساعت
 منوی از مجموع و عکس آن مجموع معلوم می شود و در آن
 کی ساعت منوی کنند از او را بر این ساعت آن روز را
 ضرب کرده حاصل را بر باشد از او را به وقت که باشد از او را در چهار
 ضرب کنند حاصل ساعت و وقایع منوی باشد و اگر ساعت
 منوی معلوم باشد خواهد که با ساعت مجموع کنند طریق دیگر
 که ساعت منوی را در باشد که به وقایع آن را به وقت کرده
 خارج اعداد ساعت مجموع باشد از او را به وقت
 به وقت در معرفت بعد میل کلی از غایت ارتفاع آنجا
 از نزدیک اعمال نجوم که استخراج طالع و تقاویم که در وضع
 صورت از این طالع و سهام نسبت داشته است خارج کنیم
 بعد از این به میل متفرقه شروع کرده میگویم میل کلی که می باشد
 از او را به باره با فطریه بعد میان منطقه فلک البروج معدل
 النهار و آن بعد مراد می باشد در دو سوی دقیقه بعد و از ربع
 معرفت او در سطرلاب چنان است که غایت ارتفاع آفتاب
 در سطرلاب بر می گرداند اگر ساری باشد آن بعد خط استخراج
 به و تمامی هر یک از این ارتفاع بعد میل کلی و اگر می باشد
 انقضای شمس از آنجا که مایل اگر سطرلاب را به وقت و از آنجا که

پس بگویند اگر آفتاب را اول سطرلاب نسبت از او رسد در آن موضع
 تمام ارتفاع سطرلاب بگویند و اگر در دو تمام ارتفاع سطرلاب و بعد از
 شصت کنند حاصل در وقت و وقایع میل کلی باشد و چون در سطرلاب
 مدور در پس چنان باشد بعد از النهار است میان مدور در پس چنان باشد
 سطرلاب یا بعد در خط نصف النهار از مقطر است بعد میل کلی باشد
 باب بیست و نهم در معرفت غایت ارتفاع آفتاب که اگر می باشد
 العرض و استخراج میل جزوی در وقت فلک البروج چون در ربع آفتاب
 بر خط نصف النهار باشد بر هر نقطه که واقع شود غایت ارتفاع
 آفتاب باشد در آن وقتی پس بگویند اگر شتاب بر مدار پس بگویند
 در اول میل میزان بود و او را می باشد در او را ارتفاع می باشد
 بر ارتفاع مدار چنان باشد که اندرون مدار چنان باشد و شتاب
 شتاب بود اگر غایت ارتفاع کمتر از ارتفاع مدار چنان باشد
 برود مدار چنان که در دو پیش جنوب باشد و همچنین به برج و درجه
 که بر خط نصف النهار باشد از آنجا که زمان ارتفاع مدار چنان باشد
 از هر دو مفروض باشد شتابی و اگر کمتر باشد همان قدر شتابی
 جنوبی بود پس اول که اگر می باشد العرض که آن بعد که
 باشد از معدل النهار باز او در جات و وقایع تقویم او
 هم چنین نوع برانند و جدول میل اول در پس کتاب کند

جهت امتیاز اعمال اصطلاح وضع کردیم زیرا که اکثر
اعمال اصطلاح موقوف به معرفت مبسوط و کسور و دقایق
آن در اصطلاح بر جات معلوم می شود به ترتیب جدول است

باب

باب سیم در جداول در معرفت غایت ارتفاع کوکب
و عرض و بعد از معدل النهار و عرض از فلک البروج جوی مرکز کوکب
بخط نصف النهار منتهی به نقطه که واقع شود غایت ارتفاع آن کوکب
در ان افق پس نظر کنند اگر می کوکب در هر منطقه البروج بر دهن
را در الجوز و در این سر و در منطقه البروج از اجزاء مخطرات نشوده
عرض کوکب باشد شای و از سر تا در را در الجوز و در مرکز کوکب از معدل النهار
جنوب و در هر مرکز کوکب از درون منطقه و افق را در الجوز باشد عرض کوکب از
فلک البروج و بعد از معدل النهار باشد و اگر مرکز کوکب بر دهن منطقه البروج
و از قدر را در الجوز باشد عرض کوکب بعد از معدل النهار باشد و از افق
باشد عرض کوکب از منطقه البروج و بعد از معدل النهار بود جنوب باشد و اگر
کوکب عظیم العرض باشد در هر تقویم او را بر خط نصف النهار نماید غایت
ارتفاع و بعد از چنانچه در آخر باب مقدم ذکر رفت بر دهن مطالب ۲۰
در معرفت در جات طلوع و غروب کوکب مطالع هر یک یک سله و در جات
مرد مطالع خط استوا و فلک مستقیم محسوب من اول البروج من النهار
و قوس السیل کوکب کوکب عظیم العرض بود در هر طلوع و غروب عرض
بجانب النهار بعد در هر تقویم آن کوکب باشد در افق و چون عرض کوکب باشد

باشد پیش از درجه تقویم برابر در مشرق و بعد از تقویم فرود رود
 و اگر جنوب باشد بر عکس یعنی بعد از درجه تقویم طلوع شود و پیش از آن
 فرود رود و اما طریقه معروف درجه هر خط مشرق یا نصف النهار است
 که چون کوکب است در منطقه البروج که عرضش را نسبت از نصف
 حاصل باشد میان اول جدی و آخر جزائری از درجه تقویم برابر نصف
 النهار رسد در نصف خط بعد از آن و اگر کوکب درین درجه منطقه
 البروج باشد که عرضش جزیت بر عکس آن باشد یعنی در نصف حاصل
 که بین اول جدی و آخر جزائری بعد از درجه تقویم نصف النهار
 رسد در نصف خط پیش از آن هر کوکب که در اول سرطان یا جدی باشد
 و عرضش خطی باشد جنوب بود درجه هر دو در تقویم باشد بعینه در دریا
 و وضعی می افتد یکدیگر باشد چنانچه ذکر رفت و هر چند عرض بلدین
 کوکب باشد در شمال یا جنوب تقویم تا آخر طلوع و غروب درجه
 هر دو تقویم برابر باشد و طریقه معروف است که چون خطی کوکب
 افقی شرقی باشد نشان کنند آنجه از منطقه البروج بر افقی شرق
 باشد درجه طلوع آن کوکب باشد چون ابتدا از خط علاقه از دست راست
 بر توالی اجزاء حره موضع بر سرشند حاصل مطالع درجه طلوع آن کوکب

عسم
 درجه هر خط مشرق یا نصف النهار است
 که چون کوکب است در منطقه البروج که عرضش را نسبت از نصف
 حاصل باشد میان اول جدی و آخر جزائری از درجه تقویم برابر نصف
 النهار رسد در نصف خط بعد از آن و اگر کوکب درین درجه منطقه
 البروج باشد که عرضش جزیت بر عکس آن باشد یعنی در نصف حاصل
 که بین اول جدی و آخر جزائری بعد از درجه تقویم نصف النهار
 رسد در نصف خط پیش از آن هر کوکب که در اول سرطان یا جدی باشد
 و عرضش خطی باشد جنوب بود درجه هر دو در تقویم باشد بعینه در دریا
 و وضعی می افتد یکدیگر باشد چنانچه ذکر رفت و هر چند عرض بلدین
 کوکب باشد در شمال یا جنوب تقویم تا آخر طلوع و غروب درجه
 هر دو تقویم برابر باشد و طریقه معروف است که چون خطی کوکب
 افقی شرقی باشد نشان کنند آنجه از منطقه البروج بر افقی شرق
 باشد درجه طلوع آن کوکب باشد چون ابتدا از خط علاقه از دست راست
 بر توالی اجزاء حره موضع بر سرشند حاصل مطالع درجه طلوع آن کوکب

عسم
 درجه هر خط مشرق یا نصف النهار است
 که چون کوکب است در منطقه البروج که عرضش را نسبت از نصف
 حاصل باشد میان اول جدی و آخر جزائری از درجه تقویم برابر نصف
 النهار رسد در نصف خط بعد از آن و اگر کوکب درین درجه منطقه
 البروج باشد که عرضش جزیت بر عکس آن باشد یعنی در نصف حاصل
 که بین اول جدی و آخر جزائری بعد از درجه تقویم نصف النهار
 رسد در نصف خط پیش از آن هر کوکب که در اول سرطان یا جدی باشد
 و عرضش خطی باشد جنوب بود درجه هر دو در تقویم باشد بعینه در دریا
 و وضعی می افتد یکدیگر باشد چنانچه ذکر رفت و هر چند عرض بلدین
 کوکب باشد در شمال یا جنوب تقویم تا آخر طلوع و غروب درجه
 هر دو تقویم برابر باشد و طریقه معروف است که چون خطی کوکب
 افقی شرقی باشد نشان کنند آنجه از منطقه البروج بر افقی شرق
 باشد درجه طلوع آن کوکب باشد چون ابتدا از خط علاقه از دست راست
 بر توالی اجزاء حره موضع بر سرشند حاصل مطالع درجه طلوع آن کوکب

عسم

در جهت اول باشد اول طلوع باشد و اگر برجه در جهت
 باشد اول غروب باشد بود چون نصف النهار باشد
 در معرفت سمت از ارتفاع آفتاب اگر ارتفاع از سمت چون
 دایره عظیمه تصور کنند که سمت آفتاب و بمرکز و معرفت اعتدال باشد
 باشد اگر از دایره مشرق و مغرب دایره اول سمت خوانند و از
 سمت آفتاب بر وجه خط دایره عظیمه تصور کنند که برجه
 و افق گذشته سمت قدم تقاطع یکدیگر باشد آنگاه دایره سمت
 خوانند و بر اصطلاح نام نقش کنند و در دایره خط دایره اول از سمت
 و معرفت اعتدال هر دو در دایره از جهت افق یک آیه سمت آفتاب
 و یا سمت قدم کنند و از جهت دایره سمت از جهت ارتفاع که سمت
 شود که سمت شمالیست یا جنوبی یا غربی یا شمالی یا جنوبی یا هر یک
 از جهت ارتفاع دایره از ارتفاع که سمت شود و از موضع تقاطع
 ارتفاع با افق تا دایره اول سمت از جهت افق سمت مشرق
 باشد اگر مرکز جرم کوکب دایره افقی باشد در زمان طلوع یا غروب
 و چون از افق مرتفع شود سمت مشرق بر حال خود بماند و در حالت
 سمت زایل و نقصان شود و اگر سمت جنوبی بود که مرکز جرم کوکب
 طلوع کند سمت در نقطه باشد چون دایره ارتفاع کوکب دایره اول

در جهت اول باشد اول طلوع باشد و اگر برجه در جهت
 باشد اول غروب باشد بود چون نصف النهار باشد
 در معرفت سمت از ارتفاع آفتاب اگر ارتفاع از سمت چون
 دایره عظیمه تصور کنند که سمت آفتاب و بمرکز و معرفت اعتدال باشد
 باشد اگر از دایره مشرق و مغرب دایره اول سمت خوانند و از
 سمت آفتاب بر وجه خط دایره عظیمه تصور کنند که برجه
 و افق گذشته سمت قدم تقاطع یکدیگر باشد آنگاه دایره سمت
 خوانند و بر اصطلاح نام نقش کنند و در دایره خط دایره اول از سمت
 و معرفت اعتدال هر دو در دایره از جهت افق یک آیه سمت آفتاب
 و یا سمت قدم کنند و از جهت دایره سمت از جهت ارتفاع که سمت
 شود که سمت شمالیست یا جنوبی یا غربی یا شمالی یا جنوبی یا هر یک
 از جهت ارتفاع دایره از ارتفاع که سمت شود و از موضع تقاطع
 ارتفاع با افق تا دایره اول سمت از جهت افق سمت مشرق
 باشد اگر مرکز جرم کوکب دایره افقی باشد در زمان طلوع یا غروب
 و چون از افق مرتفع شود سمت مشرق بر حال خود بماند و در حالت
 سمت زایل و نقصان شود و اگر سمت جنوبی بود که مرکز جرم کوکب
 طلوع کند سمت در نقطه باشد چون دایره ارتفاع کوکب دایره اول

سمت

سمت منطبق شود که سمت است که در جهت از زمان دایره گذشته
 شرق جنوبی شود زمان نام سمتش زاده می شود چون بغایت ارتفاع
 بنصف النهار گذشت نهایت بود در جهت باشد و بعد از آنکه ارتفاع
 روی در ارتفاع باشد سمتش غربی جنوبی باشد چون از آن دایره
 غربی شمالی باشد سمتش زمان زاده می شود و با وقت غروب چون کوکب
 در شرق جنوب طلوع کند سمتش دایره جنوبی باشد و باقی غربی جنوبی
 و در این ارتفاع دایره اول سمت نرسد و اگر آنگاه سمت از خط نصف
 کرده باشد سمت که در جهت کمتر از دایره باشد شرقی یا غربی جنوبی یا هر یک
 باشد شرقی یا غربی شمالی و در جهت عمل چنانست که در جهت آفتاب سمتی کوکب
 و در جهت ارتفاع وقت نماید و نظر کنند که مرکز جرم کوکب دایره افق است
 از دایره سمت ابتدا از دایره اول سمت شروع سمت آفتاب کوکب
 در این وقت پس اگر مرکز آفتاب کوکب اندرون دایره اول سمت باشد
 سمت شرقی شمالی باشد یا غربی و اگر در بیرون دایره اول سمت باشد
 یا غربی و اگر سمت در رسم تحت المراس باشد به جهت چون در جهت آفتاب
 ارتفاع موجود نماند نگاه کنند نظیر در جهت آفتاب که مرکز جرم کوکب
 ابتدا از دایره اول سمت بشیرند حاصل مساوی سمت موضع آفتاب باشد

در جهت اول باشد اول طلوع باشد و اگر برجه در جهت
 باشد اول غروب باشد بود چون نصف النهار باشد
 در معرفت سمت از ارتفاع آفتاب اگر ارتفاع از سمت چون
 دایره عظیمه تصور کنند که سمت آفتاب و بمرکز و معرفت اعتدال باشد
 باشد اگر از دایره مشرق و مغرب دایره اول سمت خوانند و از
 سمت آفتاب بر وجه خط دایره عظیمه تصور کنند که برجه
 و افق گذشته سمت قدم تقاطع یکدیگر باشد آنگاه دایره سمت
 خوانند و بر اصطلاح نام نقش کنند و در دایره خط دایره اول از سمت
 و معرفت اعتدال هر دو در دایره از جهت افق یک آیه سمت آفتاب
 و یا سمت قدم کنند و از جهت دایره سمت از جهت ارتفاع که سمت
 شود که سمت شمالیست یا جنوبی یا غربی یا شمالی یا جنوبی یا هر یک
 از جهت ارتفاع دایره از ارتفاع که سمت شود و از موضع تقاطع
 ارتفاع با افق تا دایره اول سمت از جهت افق سمت مشرق
 باشد اگر مرکز جرم کوکب دایره افقی باشد در زمان طلوع یا غروب
 و چون از افق مرتفع شود سمت مشرق بر حال خود بماند و در حالت
 سمت زایل و نقصان شود و اگر سمت جنوبی بود که مرکز جرم کوکب
 طلوع کند سمت در نقطه باشد چون دایره ارتفاع کوکب دایره اول

در فرق الدرع و این خطایا که اگر معلوم نشود زیرا که مواضع نظیر
 خطایا که اگر این چون نظیر آفتاب سانی معلوم شود اگر کرد و اگر است
 و جهت معلوم باشد و خواهد که ارتفاع آن سمت باشد در جهت آفتاب
 یا نقطه که اگر با بدان ربع سمت باشد نظر کنند تا بر کدام نقطه افتاده است
 آن مقدار ارتفاع آن سمت باشد اگر خط معلوم در وقت الدرع باشد
 نظیر درجه آفتاب بر نظیر ربع سمت معلوم شده نظر کنند تا در جهت آفتاب بر کدام
 نقطه افتاده است آن ارتفاع آفتاب باشد از آن سمت تا ۲۹ است
 در معرفت سمت مشرق از اعطال و جهت در وقت آن در افق
 بیاید دانست که قسمی که میان مطلع هر جزوی باشد مطلع اعتدال
 از دایره افق اگر سمت مشرق آن جزو خوانند و در افق خط استوا
 غایت سمت مشرق آفتاب بقدر میل کی بود در افق یا به خط استوا
 عرض بود و نماید باشد سمت مشرق نیز در نماید بود تا چون عرض بود
 مساوی تمام میل کی شود و سمت مشرق در آن افق یک نقطه طلوع شد
 و سمت دیگر نیز در سمت مشرق آفتاب بقدر ربع دور باشد و در نقطه میل
 چنانست که اگر از اعطال سمت باشد در جهت آفتاب یا میری که اگر از افق
 مشرق باشد نگاه تا میان موضع طلوع و مدار ای ای از دایره سمت چند

در این احوال ظاهر شود که در تقویم قمری با این خطایا که در وقت طلوع و غروب
 در این احوال ظاهر شود که در تقویم قمری با این خطایا که در وقت طلوع و غروب

در این احوال ظاهر شود که در تقویم قمری با این خطایا که در وقت طلوع و غروب
 در این احوال ظاهر شود که در تقویم قمری با این خطایا که در وقت طلوع و غروب

و از آن جهت

بلد و میل کلی باشد دوم ارتفاع اول که بقدر فضا عرض بلد باشد
و چون عرض بلد مساوی تمام میل کلی شود قطب فلک البروج در
همین است از یک جهت سمت اسی رسد و منطقه البروج بر افق منطبق
گردد و شش برج یک خط طالع شود و شش برج دیگر یک خط در طالع
شوند و هر یک از اینها خط یکبار با سمت اسی و یکبار با سمت غربی
شش برج یک خط و در بعضی آنجا در عرض شش درجه و در بعضی آنجا
در عرض بیست و یک درجه ارتفاع اقله قطب فلک البروج که از سمت
میرسد که بقدر عرض بلد ناقص می شود تا چون باقی عرض رسد مساوی تمام
شده و اینها یک خط در ارتفاع باشد و متغیرند این نشان ارتفاع
قطب فلک البروج در افق است مسکن و هر چند معرفت ارتفاع قطب فلک
البروج چنان است که چون در خط طالع بر افق مشرق نهادیم بقدر یک ربع که
در جهت از در خط طالع نهدیم که با نصف النهار می رسند و نظر کنیم
موضع از منطقه البروج بر چند منطقه باشد تمام آن مساوی ارتفاع قطب
البروج در آن عرض و اگر خود در بر ششم طالع از آن تمام ارتفاع عرض
هم مساوی در ارتفاع قطب فلک البروج باشد یعنی پس اگر در خط طالع اول خط
میزان باشد چون خود در بعضی آنجا کند اول بعد از طالع بر خط نصف النهار

این خط را خط طالع
میزان می گویند

در غایت ارتفاع و دایره ماره با قطب البروج و دایره وسط النهار
بر دایره نصف النهار منطبق باشد و تمام این ارتفاع بقدر در هر یک باشد
سمت اسی رسد و آن مساوی در ارتفاع اقله و اقله و قطب فلک البروج باشد
پس از مرکز عرضی چون بقدر میل کلی که با سمت اسی رسد نشان کند
آن منطقه موضع ارتفاع اقله قطب فلک البروج باشد و آن عرض چون
اولین بر خط نصف النهار باشد و چون بقدر میل کلی از مرکز عرضی باقی عرض
خط نصف النهار باشد یعنی قطب البروج در آن افق غروب کند و چون از
بر مرکز عرضی نهادیم بعد از آن که در ارتفاع اقله و اقله باشد و دایره اول
مدار قطب فلک البروج باشد در آن عرض پس اگر در خط طالع میان اول و
میزان باشد قطب فلک البروج در میان ارتفاع اقله و اقله باشد و در
غروب و اگر طالع از مرکز باشد قطب در نصف شرف باشد و چون
چون نصف النهار رسد قطب فلک البروج در هر یک از اینها خط نصف النهار باشد و اگر
میزان بر خط نصف النهار باشد قطب بر خط مشرق شود و در خط طالع ارتفاع
البروج را عرضی قلم روئید خوانند **باب** در معرفت عرض بلد
و مقطر و ارتفاع اقله و اقله و میلان و از این ارتفاع کوکب
و بعد از رسم النهار و از کوکب ابراهیم الطور آقا عرض بلد قوس شد از آن

این خط را خط طالع
میزان می گویند

این خط را خط طالع
میزان می گویند

نصف النهار که واقع شد بر خط طیف و دایره مولا النهار از جهه شرق
 و ارتفاع قطب مولا النهار عرض بلد باشد و فاصله قاع مولا النهار
 صغیر غایت ارتفاع مدار محل باشد مقام عرض بلد بود و طریقه معرفت عرض
 از طریقه و منظر است چنانچه که مقدار عرض هر صغیر در دایره مدار است
 در وقت افق نوشته شد و چون این دایره افق تا مرکز صغیر از منظر
 بشمار حاصل ارتفاع قطب النهار باشد که مساوی عرض بلد است و از مرکز
 صغیر تا مرکز اتراس مقام عرض بلد است و مقام عرض بلد و صغیر غایت ارتفاع
 سرحد ارتفاع النهار نوشته مقام عرض بلد باشد و مقام عرض بلد و چون
 موضعی از مواضع اقالیم سیم خوانند که در عرض بلد باشند تا در صغیر بلد
 یا آفاق آن محل خوانند و آن سرحد غایت ارتفاع آفتاب یا کوکب باشد
 و طریقه این عمل چنان است که در روزی که در آنجا خواهد یافت ارتفاع آفتاب یا
 کوکب نوشته میل آفتاب یا کوکب از غایت ارتفاع هر یک چنانچه در باب
 بیست و نهم و بیست و چهارم ذکر کردیم بدانند پس بگویند اگر غایت ارتفاع
 یا کوکب بعد از اتراس نوشته باشد و میل آفتاب یا کوکب شمس باشد از غایت
 ارتفاع ملاحظه کنند و اگر غایت باشد برافزایند حاصل مقام عرض بلد است و مقام آن
 بلد و اگر غایت ارتفاع ربع هر یک باشد به آفتاب یا کوکب است اگر رسید به عرض

بعد میل

بعد میل آفتاب یا کوکب باشد پس اگر در این حالت آفتاب یا میل باشد
 و یا کوکب عدم انحراف باشد آن موضع بر خط استوا بود و تعیین آفتاب یا کوکب
 نقطه اعتدال باشد و اگر غایت ارتفاع از غایت شمس بعد از اتراس میل
 یا کوکب یا آن جمع که آنچه از قبل ربع هر یک عرض بلد بود اگر آن
 ارتفاع از زمین آفتاب یا کوکب ملاحظه کنند باقیان عرض بلد باشد یعنی اگر
 خوانند که عرض بلد از ارتفاع کوکب یا اتراس الطور معلوم کنند اگر کوکب یا اتراس
 مدارات ابراهیم باشد چنانکه در هر دو یک است که افق شود و ربع کوکب
 غایت ارتفاع اتراس باشد که مساوی عرض بلد باشد و اگر در کوکب در دایره مدار
 ابراهیم باشد ارتفاع اعلی و ادنی او نوشته مجموع هر دو را نصف کنند حاصل
 عرض بلد باشد و بر یک قیاس اگر خوانند عرض آفتاب ربع غایت میل آن کوکب
 یا **باب سوم** در معرفت طول بلد از غایت ارتفاع آفتاب چنانکه
 اسطرلاب معروف بمعرفت عرض بلد است و با طول و فاصله او معرفت عرض بلد
 در باب ستم ذکر کردیم و از جهه تعیین اعلی اسطرلاب طریقه شهر طول بلد از
 ارتفاع آفتاب درین باب بخوانیم که بدانکه طول بلد توسط اتراس از دایره میل
 النهار که واقع شد بر خط طیف النهار از جهه شرق و نصف النهار باشد و طریقه
 استخراج آن چنانچه که در شهر کر طول آن مطلوب است غایت ارتفاع آفتاب

نصف النهار که واقع شد بر خط طیف و دایره مولا النهار از جهه شرق و ارتفاع قطب مولا النهار عرض بلد باشد و فاصله قاع مولا النهار صغیر غایت ارتفاع مدار محل باشد مقام عرض بلد بود و طریقه معرفت عرض از طریقه و منظر است چنانچه که مقدار عرض هر صغیر در دایره مدار است در وقت افق نوشته شد و چون این دایره افق تا مرکز صغیر از منظر بشمار حاصل ارتفاع قطب النهار باشد که مساوی عرض بلد است و از مرکز صغیر تا مرکز اتراس مقام عرض بلد است و مقام عرض بلد و صغیر غایت ارتفاع سرحد ارتفاع النهار نوشته مقام عرض بلد باشد و مقام عرض بلد و چون موضعی از مواضع اقالیم سیم خوانند که در عرض بلد باشند تا در صغیر بلد یا آفاق آن محل خوانند و آن سرحد غایت ارتفاع آفتاب یا کوکب باشد و طریقه این عمل چنان است که در روزی که در آنجا خواهد یافت ارتفاع آفتاب یا کوکب نوشته میل آفتاب یا کوکب از غایت ارتفاع هر یک چنانچه در باب بیست و نهم و بیست و چهارم ذکر کردیم بدانند پس بگویند اگر غایت ارتفاع یا کوکب بعد از اتراس نوشته باشد و میل آفتاب یا کوکب شمس باشد از غایت ارتفاع ملاحظه کنند و اگر غایت باشد برافزایند حاصل مقام عرض بلد است و مقام آن بلد و اگر غایت ارتفاع ربع هر یک باشد به آفتاب یا کوکب است اگر رسید به عرض

نصف النهار که واقع شد بر خط طیف و دایره مولا النهار از جهه شرق و ارتفاع قطب مولا النهار عرض بلد باشد و فاصله قاع مولا النهار صغیر غایت ارتفاع مدار محل باشد مقام عرض بلد بود و طریقه معرفت عرض از طریقه و منظر است چنانچه که مقدار عرض هر صغیر در دایره مدار است در وقت افق نوشته شد و چون این دایره افق تا مرکز صغیر از منظر بشمار حاصل ارتفاع قطب النهار باشد که مساوی عرض بلد است و از مرکز صغیر تا مرکز اتراس مقام عرض بلد است و مقام عرض بلد و صغیر غایت ارتفاع سرحد ارتفاع النهار نوشته مقام عرض بلد باشد و مقام عرض بلد و چون موضعی از مواضع اقالیم سیم خوانند که در عرض بلد باشند تا در صغیر بلد یا آفاق آن محل خوانند و آن سرحد غایت ارتفاع آفتاب یا کوکب باشد و طریقه این عمل چنان است که در روزی که در آنجا خواهد یافت ارتفاع آفتاب یا کوکب نوشته میل آفتاب یا کوکب از غایت ارتفاع هر یک چنانچه در باب بیست و نهم و بیست و چهارم ذکر کردیم بدانند پس بگویند اگر غایت ارتفاع یا کوکب بعد از اتراس نوشته باشد و میل آفتاب یا کوکب شمس باشد از غایت ارتفاع ملاحظه کنند و اگر غایت باشد برافزایند حاصل مقام عرض بلد است و مقام آن بلد و اگر غایت ارتفاع ربع هر یک باشد به آفتاب یا کوکب است اگر رسید به عرض

از اصطلاح بزرگ درست و یا از ربع که بقای قیست کرده
 گرفته بطریق که در باب سیم ذکر شد تقویم آفتاب بر قای معلوم
 کنند و مطالع تقویم آفتاب از جدول مطالع خط است اگر فاصله
 در اند پس مطالع تقویم آفتاب در آن نصف النهار از شهری که
 طویش معلوم باشد گرفته نظر کنند اگر هر دو مساوی باشند طول بلد
 هر دو مساوی طول آن شهر باشد و اگر مخالف باشند فضل میان
 هر دو مطالع گرفته تفاوت پس این طولین باشد پس اگر مطالع آن
 شهر زیاد بود بر مطالع شهر موصود باشد آن تفاوت را از طول آن شهر
 نقصان کنند تا بقی طول شهر موصود باشد از جانب غرب اگر کم باشد
 بر از آنید حاصل طول شهر موصود باشد از جانب مشرق و از اینجای
 معلوم شود که طول شهر یا مشرقی بیشتر از طول شهر یا غربی باشد
 زیرا که ابتدا طول عمارت عالم از مغرب معلوم باشد باب ۳۳ در تعیین
 در معرفت جهت مقدمات آن در بیان قوس منفرجه و مشرق و جنوب
 از قوس قوس از جهت بیاد است که جهت قیست که اکثر احوال
 بخوبی از آن حاصلست و جهت نصف در نصف هر قوسی باشد و تائید
 تا شصت درجه بود متعرب که نصف قطر دایره است و آن جهت

ربع دایره

ربع دایره باشد که اکثر جهت عظم خوانند نصف دور دور تمام ربع
 باشد زیرا که چون قوس معروض از نود و نهم شود چنان روی
 بنقصان میرسد تا چون بعد و هشت و در هر سه که نصف دور است
 جهت منفرجه شده باشد و در اصطلاح یک نصف عضاده را که باشد
 نصف قطر دایره ارتفاع است در مقابل ربع ارتفاع منفرجه
 قسم می کند و از اجزاء ارتفاع منفرجه طایفه را باز هر قوسی منفرجه که
 خواهند از اجزاء عضاده چسبید دارند و طریق معرفت قوس منفرجه
 چنانست که اگر معروض زیاد از ربع و کمتر از نصف باشد نام
 آن نصف در یکیند و اگر زیاد از نصف و کمتر از سه ربع باشد از
 دور نقصان کنند تا بقی قوس منفرجه بود و چون ارتفاع آفتاب کو
 زیاد از نود و درجه می شود همین قوس ارتفاع منفرجه باشد و در هر
 در بر وجه و اجزاء واقع شود چون زیاد از ربع دور باشد و طریق عمل
 چنانست که چون خواهند که باز از قوس منفرجه چسبند یک نصف
 عضاده را که درجات جهت قیست کرده باشند خط نصف النهار بنهند
 و باز از قوس منفرجه از بر وجه و درجات و باز از قوس ارتفاع آفتاب
 یا کو که از درجات ارتفاع منفرجه قیست که از آن درجه بجانب عضاده

این را که از نصف النهار است

این را که از نصف النهار است

کرده ظل اصابع مستوی خوانند و گاهی بهفت قسمت که ظل اقام
مستوی در این هر دو قسم اصابع و اقدام را در محیط دور ربع
تختانی اصطلاح نقش کنند و چون در اول روز این ظل در تحت
کثرت و نقوش اجزاء آن در اربع اصطلاح مستوی ظل اول
معکوس را که با اعمال نجومی بکار می دارند و در ربع اول بنابر
تصویر باشد بحسب ضرورت با اصابع و اقدام قسمت کرده در عمودی
که بر خط مشرق و مغرب قائم است از ظل سیم نقش کرده اند
و اصابع و اقدام سیم مستوی را در عمودی که بر خط وسط السماوات
تا اقام الظلال تمام و کمال از خطوط ظل سیم معلوم شود
قطع نظر از اقام ظل اصابع و اقدام مستوی که در محیطش
کرده اند و غرض از وضع ظل اول معکوس در عمود سیم آن
بود که این ظل در اول روز که ارتفاع کمتر از چهار و پنج
درجه است کوتاه است بازاء ارتفاع از عمودی که قائم بر خط
مشرق و مغرب است بردارند و آن را بحساب ظل مستوی کنند
و چون ارتفاع زیاده بر چهار و پنج درجه شود ظل مستوی از
عمودی که قائم است بر خط نصف النهار بردارند و بعد دیگر از

نمودار

نمودار

نمودار از جهت معرفت خطوط و اجزاء ظل یک بر عرض هر را
بر ارتفاع چهل و پنج درجه نموده نظر کنند اگر خط دیگر بر اقام
اند از محیط اصطلاح ظل اصابع باشد مستوی را که بر خط
اند اقدام و همچنین در ظل سیم اگر عصاره بر خط دوازده
اند از ضلعی که قائم است بر خط مشرق و مغرب ظل اصابع معلوم
باشد و اگر بر هفت اند اقدام و اگر بر اصبعی را از اصابع ظل
معکوس ربع قسم کرده باشند تا مجموع اصابع دوازده است
بهشت بخش شده باشد آنرا ظل اجزاء ظل سیم معکوس خوانند
و در جدول ربع وضع کنند و ظل مستوی را نیز در ربع اصابع و اقدام
عمل می کنند معلوم شد طریقه معرفت ظل از ارتفاع چنان بود
که چون ارتفاع کمتر از چهار و پنج درجه باشد یک بر عصاره
ارتفاع موجود نموده نظر کنند تا بر یک اقام جزو افاده است
حاصل ظل معکوس آن ارتفاع باشد اصابع با اقدام و چون خوانند
که این ظل را با ظل مستوی کنند که مطلوب نظر کنند اگر حاصل ظل
اصابع معکوس شد مربع مقباس اصابع را که عدد چهل و چهار
برقم خاصیت کنند خارج ظل اصابع کمتر از ارتفاع بود اگر حاصل ظل اقام

نمودار از جهت معرفت خطوط و اجزاء ظل یک بر عرض هر را

نمودار

نمودار

معکوس شد مرتفع معیاس او را چنانچه نسبت بر حاصل افتد
خارج ظل اقام مستوی آن ارتفاع باشد و چون ارتفاع از چهل
پنج درجه بگذرد تا رسیدن به نصف النهار ظل که از ارتفاع گرفته
اصابع بالاقدم مستوی باشد یک شرطیه بر ارتفاع موجود نگاه نظر
کنند تا شرطیه دیگر بر چند جزو افتد نسبت از اصابع مستوی بالاقدم
و این ظل مطلوب باشد از آن ارتفاع و بعد دیگر احتیاج نشود
و اگر وقت ظل معلوم باشد خواهند که ارتفاع آن بدانند نظر
کنند اگر ظل اصابع مستوی بیشتر از دو اند باشد و بالاقدم بیشتر
از هفت که در اصطلاح نقیض می کنند از آن ظل معکوس که
ارتفاع بدانند و طریقش چنانست که صد و چند چهار چنانچه
گفتم بر آن ظل اصابع و چهل و نه را بر آن ظل اقام نسبت کنند
تا ظل اصابع بالاقدم معکوس حاصل آید و آنرا در عمودی که بر خط
مشرق و مغرب افتد که آن ظل معکوس باشد طلب کنند
و یک شرطیه عضله بر دی نهند شرطیه دیگر بر ارتفاع مطلوب افتد
کتر از چند پنج درجه و این ارتفاع ظل اصابع بالاقدم مستوی
بهم که زیاده از معیاس باشد و اگر ظل اصابع بالاقدم مستوی کمتر

ارتفاعی باشد

از معیاس باشد یک شرطیه بر آن ظل نهند که در محیط اصطلاح
نقش کرده باشند و یا بر عمودی که بر خط علقه قائم باشد که آن بر
و ظل مستوی می باشد شرطیه دیگر بر ارتفاع آن ظل افتد و این ارتفاع
و یا زیاده بر چهل پنج درجه باشد و اگر ظل معلوم معکوس باشد و کمتر
از دو اند و اصابع با هفت قدم بود از آن ظل مستوی کرده باز آن
ارتفاع بدانند زیرا که معرفت و قاطع مستوی از ارتفاع در ارتفاع
از ظل بکار آید چنانچه در اول این باب بیان کردیم و ظل معکوس
اعمال بخوبی مستعمل شد در اصطلاح بجهت ورت آورده اند چنانچه
و گرفت و طریق دیگر همانست که ظل مستوی را با معکوس کردیم
چنانچه معکوس جدول را بر اقام نسبت کرده خارج ظل اصابع بالاقدم
مستوی باشد یک شرطیه بر عمودی افتد که ظل مستوی می باشد
کرده بر مثل آن خارج نسبت کنند و دیگر بر ارتفاع مطلوب افتد و چنانچه
این باب ظل از جمله نکات علم نجوم است و یکی از ابواب صناعت
تعریف آن تخصیص در اصطلاح تحقیق رسانیده و اگر سائیده باشند
با سائیده است چنان برین خواهیم که درین رساله آنچه مفصل می شد از اعمال
ظل مستوی و معکوس که در اصطلاح بکار آید تحقیق رسانیم چون

آنچه تعقل با عمل و ثبت ذکر کردیم خواستیم که امتحان هر عمل از جدول
 ظل مستوی و معکوس کرده تحقیق کنیم در طریق استخراج ظل از جدول
 چیست تا تمام و هیچی این اعمال ظل مستوی را از معکوس معکوس از مستوی
 بدانیم که ما طریق امتحان را عمل ظل از سطح لایحه اول چنان
 که اگر ارتفاع پنج درجه باشد ظل معکوس در اصطلاح یک اصبع به
 و در جدول پنج درجه که اگر از اصبع چهار اصبع
 مستوی گیرند و در جدول دوم ما بین چهار درجه و پنج درجه ارتفاع
 ظل اصبع مستوی همین مقدار باشد و اگر در اصبع باشد درجه
 ارتفاع خارج قسمت می افتد و در درجه باشد و در جدول دوم هم در
 سه درجه ظل اصبع مستوی همین مقدار باشد و اگر ظل معلوم یک قدم باشد
 قریب به شصت درجه ارتفاع در جدول چهل و نه قدم مستوی باشد و اگر
 دو قدم باشد خارج قسمت است چهار قدم مستوی باشد تا چون ارتفاع
 یک پا پنج درجه رسد ظل اصبع دوازده و آن قدم هفت شده باشد و
 غرض از این امتحان است که بدین تعریب ذکر رفت اگر عمل اصطلاح
 با عمل جدول پنج قریب فتنه دلیل بر صحت اصطلاح است و اگر تحقیق
 خواهد بود تا قوس ارتفاع اجزا و ظل مستوی یک کوس از جدول بردارند

این معنی

دلیل صنعت ظل مستوی و معکوس را با تمامی تمام آن که ظل
 اجزا و مستوی و اصابع و اقدام است از جدول چیست استخراج کرده
 و آن چنان باشد که جیب قوس مفروض را بر جیب تمام آن قوس
 محیط است کند خارج قسمت ظل اول قوس مفروض باشد یعنی چون
 جیب یک درجه ارتفاع را بر جیب شصت و نه درجه قسمت کنند خارج
 ظل اول یک درجه ارتفاع باشد و اگر جیب درجه بر شصت و نه درجه
 قسمت کنند خارج ظل اول درجه ارتفاع باشد پس برین طریق جدول ظل
 اول را که ظل معکوس است با تمام رسانند و اگر بر عکس این عمل کنند یعنی
 جیب تمام قوس را که جیب شصت و نه درجه است بر جیب یک درجه قسمت کنند
 خارج قسمت یا اگر در دوازده ضرب کنند حاصل ظل اصبع مستوی باشد
 پس اگر ارتفاع کمتر از دوازده درجه باشد اصابع زیاده نیست
 حاصل شود از آن مضبوط گردانند چنانچه زیاده یک درجه ارتفاع حاصل
 یازده مرفوع و اگر زیاده که مضبوط شد و هشتاد و هفت اصبع که زیاده
 و آن ظل اصبع مستوی باشد با آن یک درجه ارتفاع چنانچه در جدول
 مرصوف است و اگر خارج قسمت را در هفت ضرب کنند حاصل ظل اقدام
 مستوی باشد و درین ظل نیز اگر ارتفاع کمتر از هفت درجه بوده باشد
 حاصل ضرب زیاده از هفت قدم باشد از آن مضبوط گردانند چنانکه زیاده

یکدیگر در ارتفاع حاصل حرکت فرج و کسری شود که بر طبق چهار صد و یکم
 باشد آن خط از قدم سوری باشد که در ارتفاع جابجاء در جدول معلوم
 و برین طریق جدول فی اصابع اقدام کنند اما طریق خط مستقیم ازینکه
 و کسری آن چون خط اول تمام قوس مغرض از خط منکسر شش و نه درجه
 ارتفاع باشد برینج سمت که مربوط گرداند خط فی اصابع یکدیگر در ارتفاع باشد
 که شش و نه باشد بهجت و ربع که کسریست و اگر خط اصابع مستقیم و در جهت
 کرده بر دوازده قسمت کنند خارج خط از قدم سوری باشد و اگر خارج غیر آن
 خط از اصابع قوس مغرض ازینج حرکت کنند حاصل خط اول تمام آن قوس باشد
 اینجودل

باب ۲۵ در معرفت خط نصف النهار و سمت قبله
 و دیگر بلاد و مساحت میان شهرها به این خط نصف النهار خطی بود که
 بر سطح زمین در موازات دایره نصف النهار فرض کنند و خط دیگر
 که با آن خط برزادیه قایل باشند در موازی دایره اول سمت آنرا خط
 مشرق و مغرب خوانند و معرفت خط نصف النهار را در جوه بسیار است
 و از همه مشهورتر از همه بدیت آن چنان باشد که بر موضع هموار که
 از جهات فی مری باشد دایره افقی کشیده میسازند و خطی بر مرکز آن قائم
 گردانند پس وقت نگاه دارند تا چون خط ردی بنقصان بندد در اول وقت
 یکدم نقطه دارند و در دایره اول در ارتفاع آن وقت بدانند و چنان
 باشند تا که در آخر روز از یکدم نقطه بیرون میرود و در ارتفاع آن وقت
 بدانند اگر موافق ارتفاع شرق باشد سبب بر سمت عمل پس میان
 دو نقطه مدخل و مخرج خط مستقیم وصل کنند و از مرکز دایره بنصف
 خط خط مستقیم خارج کنند و آن خط نصف النهار باشد و خط دیگر
 که با خط نصف النهار بر مرکز برزادیه قایلند در کشند خط مشرق و مغرب
 و دایره افقی برین خطها بجا قسم مساوی شود پس هر ربع را بنود
 قسم کرده آنگاه از نقطه شمال جنوب بجا نبش شرق و مغرب

اعتدال بر پنج درجه از قاع وضع کند و نقطه‌های مشرق و مغرب
و شمال و جنوب بگذرانند و مرکز این دایره سمت الرأس باشد
عمل در وقتی باید کرد که آفتاب در وسط آن نزدیک باشد تا حرکت بسط
باشد آفتاب بر زمان این دایره ارتفاع بر مدار باشد که قوس مدار
معدل آنرا باشد و نقطه‌های مغرب و مشرق در دایره افق مقابل
یکدیگر واقع شود چون خواهند که سمت را بجهت سمت که از این دایره
معلوم کنند نظر کنند اگر طول و عرض که از طول و عرض بلد نیست
توجه نیست آن شهر مغرب و جنوبی باشد و اگر بیشتر باشد شرقی باشد و اگر طول
زیاده و عرض ناقص باشد سمت جنوبی شرقی بود و برعکس این غری باشد
پس نظر کنند مثلا اگر سمت که ثبت باشد مطلوب که مرکز دایره باشد
جنوب باشد بقدر فضل طول که طول بلد از نقطه شمال و جنوب
مشرق شده خط مستقیم وصل کنند و آن خط نصف النهار که باشد
و همچنین بقدر فضل عرض بلد عرض که از نقطه‌های مشرق و مغرب
جنوب شده خط مستقیم وصل کنند و آن خط مشرق و مغرب که باشد
و موضع تقاطع این دو خط سمت الرأس که پس از مرکز دایره افق که
باشد سمت الرأس باشد خط مستقیم سمت الرأس که گذارند محیط

در وقت طلوع
آفتاب باشد

در وقت طلوع
آفتاب باشد

دایره

دایره که مبتدیان بلدت رسانند و این خط مبتدیان دایره ارتفاع
سمت که باشد و قوسی که از دایره افق میان نقطه جنوبی این خط
باشد سمت که از آن طرف که خواهند سمت که در افق باشد
از وجه زمین قیاس و دینی پس بقدر شمال سمت که در افق باشد
شهر هرات درین رساله موده خط آن چنان بود که چون طول آن
که کمتر از طول عرض شهر هرات است سمت که جنوب باشد پس طول
که را که سمت از طول هرات یعنی نقصان کردیم
و این فضل ما بین الطولین باشد از نقطه شمال جنوبی
مغرب شده خط مستقیم وصل کردیم و این خط نصف النهار که باشد
پس عرض که را که بود از عرض هرات یعنی نقصان کردیم
و این فضل ما بین العرضین بود آنگاه از نقطه مشرق و مغرب
یجاب جنوب شده خط مستقیم وصل کردیم و این خط مشرق
و مغرب که باشد پس از مرکز دایره خط مستقیم سمت الرأس که
گذرانند باقی رسانند و این خط مبتدیان دایره ارتفاع سمت که باشد
و قوسی که از دایره افق ما بین نقطه جنوب طرف این خط باشد سمت
و اگر خواهند از جهت وجه که از طول و عرض بلدان و اخراجات که

در وقت طلوع
آفتاب باشد

نوشته باشد مقدار انحراف شهر مطلوب بر دارند و ابتداء از نقطه شمال
یا جنوب بجهت مشرق یا مغرب شمرده خط سمت که کشند در هر یک از این
و اعمال متضایع شود و انحراف شهر را در حجه اصطلاح بجای آورده
در جبهه و بجایه دقیقه باقیم و متوائی بود باعمال مذکوره چنانچه مثال
شد و صورت دایره در آن صغیر است از جهت مساحت میان ایشان
نظر کنند اگر آن در شهر که مساحت میان ایشان مطلوب باشد با یکدیگر
مثال جنوب یا در مشرق یا مغرب بخط مستقیم باشد یعنی در یک ارتفاع
یا عرض متوائی باشد هر درجه یا پنجاه و شش میل و دوازده میل که برین خط مستقیم

از جهت اختلاف
از جهت اختلاف
از جهت اختلاف

در شهر مطلوب

در شهر مطلوب
در شهر مطلوب
در شهر مطلوب

در شهر مطلوب پس مجموع مرتفع هر دو ضلع معلوم را جبر کرده هر درجه یا پنجاه
در صورت بر وجه نامون اولیا بطریق سیال و فاضل معلوم کنند مثلاً اگر
که مساحت که از شهر مرآت معلوم کنیم فضل طول مرآت را بر طول که از شهر
مرتفع کنیم شده و فضل عرض مرآت را در مرتفع شهر جمع کرده و حاصل
جبر کنیم بود کما که در این درجه است از آنکه اگر باشد از آنکه از مرآت
و چون این درجه و دقائق را در شهر مشرق و جنوب که ایما بر وجه بطریق
ضرب کنیم شد یکمیزد و بعد و نصف و شصت میل پس هر یک میل را یک درجه
حاصل آمد چهار صد و شصت و شصت و شصت و شصت از آنکه از آنکه از آنکه
از آنکه از آنکه مرآت و آن ده میل که بر وجه بطریق سیال است در یک فرسخ از آنکه
در ربع و چهار صد و شصت و شصت و شصت و شصت و شصت و شصت و شصت و شصت
اولاً صده و بیست و یک اول هر دو درجه و یک میل بدانکه بهترین جهت وضع هر یک
معروف و وقت صلوات زیرا که اول وقت هر صلی که شهر را وقت از آنکه
معلوم شود و آن چنان است که اول وقت از طلوع صبح صادق صلی و آن صلی
باشد که بر افق مشرق ظاهر گردد و دقیقه عمل طلوع صبح در آن است و شصت و شصت و شصت و شصت
اول و وقت از آنکه از آنکه از آنکه از آنکه از آنکه از آنکه از آنکه از آنکه از آنکه
و آنرا و وقت زوال خوانند و در آنجا خط میل پس فی زوال خوانند و در آنجا خط میل

غایت ارتفاع آفتاب چنانچه گفته شد معلوم باید کرد و از جهت معرفت ارتفاع
 عصر چون قدر طول میانه عصر و دوامه صبح باشد وقت زوال آفتاب
 شود اول وقت عصر باشد و نصف و چون در مثل یکه میانی باشد و در
 یا بریده قدم ظل اول عصر باشد و نصف و در ارتفاع اول عصر باشد
 که اگر ظل مستوی در آن وقت دوامه صبح باشد و نصف باشد و در ارتفاع
 سایه زوال آفتاب باشد از آن جهت که سایه زوال آفتاب چنانچه در
 و اگر ظل مستوی در آن وقت دوامه صبح باشد و نصف باشد و در ارتفاع
 بدانند آنرا با ظل معکوس که ارتفاع بدانند یعنی در هر دو جهت
 و چنانچه در هر دو جهت باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 ظل مستوی در آن وقت دوامه صبح باشد و نصف باشد و در ارتفاع
 بر ارتفاع اول عصر باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 اول عصر باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 با دوامه صبح باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 بدان مقدار در ارتفاع اول عصر باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 عمل کنند و اول وقت غایت آفتاب باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 و در هر دو جهت باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت

در بیان ارتفاع
 در هر دو جهت
 در هر دو جهت
 در هر دو جهت

با دوامه صبح در معرفت ارتفاع آفتاب چنانچه گفته شد معلوم باید کرد و از جهت معرفت ارتفاع
 از ارتفاع قطب بود و ارتفاع آفتاب چنانچه گفته شد معلوم باید کرد و از جهت معرفت ارتفاع
 سازی یا کوئی باشد اگر در هر دو جهت باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 آن شخص زمین معلوم باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 یا بریده و در هر دو جهت باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 مرتفع شود و در هر دو جهت باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 از زمین از ارتفاع بدانند و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 آن شخص باشد و در هر دو جهت باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 در هر دو جهت باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 با ارتفاع علامت هر آن شخص چنانچه گفته شد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 مسقط قول باید باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 خود را چنانچه گفته شد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 مسقط قول باید باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 در هر دو جهت باشد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 یا کوئی که آنرا دانند و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت
 چنانچه گفته شد و در ارتفاع بدانند و در هر دو جهت

در بیان ارتفاع
 در هر دو جهت
 در هر دو جهت

بر خط دو انداخته از خط اصابع ستور و با بر خط از اقدام و اگر باقی باشد
که ارتفاع از دور باشد که فتن جان بجا کند چون ارتفاع گرفته باشد
دوم بیک از خطی طول ستور افکندیم از خط طرلا و با بر خط مستور بیک
مکس و بین اعلی بکار نیاید پس بدان موضع ارتفاع بر میان هر دو قدم خود
بر زمین نشان کند و خط را بقدر یک صاع یک قدم زده یا نه که در میان
آن خط مستقیم پست تر میروند تا دیگر که ارتفاع سر آن شخص بیک در آن قدم
نحوه موقوف اول نموده ذراع آنرا در ده انگشت ضرب کنند اگر خطی اصابع بود
در مثل که اقدام باشد و مقدار قیاس خود از چشم تا بین بر خط طرلا نشان
مجموع مثل قامت شخص باشد و بعضی از اکا بر در مضافات خود یک خط در قیاس
افزون و بقیان اعلی بطل مستور بیک صاع یک قدم زده و چون خواست که در
موقوف اول تا قاعده آن شخص بداند که چه مقدار است طول ارتفاع موقوف اول
در ذراع ما بین الموقفین ضرب کنند حاصل بعد موقوف اول تا قاعده آن شخص را که
ارتفاع موقوف اول چهل و یک کوه باشد بقدر که در موقوف اول تا قاعده آن شخص باشد
و اگر خواست که ما بین موقوف اول و دوم و سر آن شخص را بر او قیاس نماید بداند
و این عمل بعد از مثل قامت ما بین الموقفین باشد زیرا که در این موضع نیز از قیاس
مجموع و در ضلع با یک ما بین موقوفین موقوف قاعده آن شخص باشد که در دو قیاس

آن شخص باشد پس هر یک از آن دو ضلع معلوم به ذراع مجوده و در آن شخص
کند تا بر این روشی معلوم شود پس مجموع هر دو مرتبه را بعد گرفته حاصل ذراع
موقوف موقوف باشد تا سر آن شخص تا نشان ما بین موقوف اول و ثانی شخص
که در چشمش ذراع بود مرتبه سی و شش ذراع بود و همچنین قامت آن شخص
ذراع بود و مرتبه شصت چهار پس مجموع هر دو مرتبه صد ذراع شد و بعد
ده ذراع و این بد موقوف اول تا سر آن شخص میسر طرلا هر ضلع که معلوم باشد
از موقوف تا بر او از اقدام از آن دو معلوم می توان دانست که در موقوف
آن شخص که موقوف آن توان برید با اصطلاح لب ارتفاع بود چون خواهد که
اشخاص بر ارتفاع از شعاع معلوم کنند در برابر آن بر زمین هموار چوبه بر او
قاید در زمین نصب کنند و از پس آن چوبه از پس میروند تا سر آن چوبه را در برابر
سر آن شخص بنهند و بقدر قامت خود از چشم تا بین خط مستقیم را کنند بر
زمین نشان کنند و از ما بین قاعده شخص تا این نشان مجوده در قامت آن چوبه
منصوب ضرب کنند و حاصل را بر ما بین نشان مذکور قاعده چوبه ضرب کنند
حاصل قامت مدی ارتفاع آن شخص شده است که قامت چوبه است که در
ما بین قاعده شخص و موضع نشان نصب کرد و حاصل ضرب یکدیگر که در
درست که برابر این بر چوبه مذکور ما بین نشان ارتفاع و قاعده چوبه ضرب کنند

خارج گشتی که زوایا ارتفاع فامت آن شخص باشد و اگر قامت چوبیده کند
 و فکند و این نشان دهنده چوبیت که بر زمین عمل بعینه فامت شخص گشته
 در معرفت مساحت منطقه زمین از ارتفاع قطب ملاحظه آید و غایت آنست که فاعلی که از
 توانست چون معلوم میروند که زمین گریست و مرکز او مرکز عالم و سطح عالم
 موازی سطح کله زمین و افق در اطراف یکسان و چون هر منطقه را از مناطق افلاک
 بسید و شصت قسمت که هر یک را درجه نام نهادند بر زمین نیز منطقه و تمام توان
 کرد که اقسام آن مثل اقسام افلاک باشد پس که در زیر دایره نصف النهار
 حرکت کند که یک درجه ارتفاع قطب یا غایت ارتفاع کوکبی از ثوابت که بر زمین
 آنگاه مقدار یک درجه از زمین قطع کرده باشد و چون آن زمین را پیچیده در جهت
 ضرب کند حاصل مساحت منطقه زمین باشد و بطریق دیگری که در مقام بود
 مقدار یک درجه از زمین شصت و شش میل و دو دقیقه یا نه ثوابت هر میلی که هر درجه
 و هر درجه سی و دو اصب و هر اصب شش چوبیت و شصت هم با ارتفاع و درجه
 دور زمین است و چهار هزار میل بر آنکه که یک ربع است هزار و شصت و شصت
 این عمل چنانست که در زمین هموار که جانب شمال و جنوب آن با یکدیگر در هر
 کشته باشد دایره هند و وضع که خط نصف النهار در کشته و در هر طرف خط
 دو عمود که کند و در آن موضع ارتفاع قطب ملاحظه آید و غایت آنست که

یا از کوکبی

یکی از کوکب ثوابت هم معلوم کنند و چنانچه با جانب شمال و جماعتی که
 روان کنند تا در هر مضمون و با یکدیگر که بر زمین و بر دایره هند
 هندی و میان بسته باشند و آن چوبه را بخط نصف النهار رست گردانند
 میروند تا چون یکی از ارتفاع قطب یا کوکبی باشد یا نقصان شود در هر طرف
 ارتفاع نشانیه منقسم شد آنکه مقدار یک درجه از زمین قطع کرده
 پس از آنکه از ربع بماند و چنانچه در کثرت در سید و شصت قسمت منطقه
 زمین را با میل از ربع اوصاف و شعاع معلوم کنند با دایره هند و در هر
 پستانورد و دایره که بدان گذر توان کرد و با هند و دایره چنانکه آن در
 خانه یا چندین پستانورد در جهت ارتفاع و ایماز که در ده یک سر خط
 بردارند و یک ربع از تقسیمات نصف النهار نگاه میکنند و یک ربع مطلوب است و نظر آید
 پس با یکدیگر که مشاهده شد که دردی بطرفی کنند که زمین هموار باشد و همان
 طریق نگاه کنند که هم موضع در نظر می آید از موضع قدم خود تا بماند بعد
 پستانورد آن و دایره هند را بپایند و اگر خواهند در هر جوی چندین پستانورد
 طرف دیگر از هر دو نقطه نظر آورده بپایند و خطی که در هر طرف هر دو
 است از هر دو نظر اصابع ایستاده هم سر در میان هر دو قدم فاصله که یک اصب
 یک قدم زیاده کرده خط مستقیم از نشان جوی گرفته ارتفاع میگیرند و چنانچه

جان محمد بن محمد

وزیر

[illegible]

۷۰ وصال بر این مکتوبه ختم می کنند

آفتاب عمل تواند کرد و همچنین آفتاب طلوعش بر یک خط فذ و طلوع غروب
 مسکون آفتاب که افق در عرض درسم که باشد و مقدار عرض افق با ساعت
 دقیق سر خط و عدد آفتاب که افق در آن طلوع و غروب کند در تحت هر افق
 باز فذ عمل کند بدین آفتاب در معرفت میان زمین بخار کند و درین صغیر چهار
 و معرفت فذ عمل کند و از سبب که درین صغیر منظر آفتاب باشد از بعضی
 اعلای برج می بیند و صورت آنرا در باب دوم ازین کتاب وضع خواهیم کرد
 و طریقه عمل بدین صغیر برده نوع پنجمی آنکه بعضی از اعلای که شمس را ازین صغیر
 عمل کنند و آنرا در باب اول این کتاب بیان خواهیم کرد و دیگر آنکه بعضی باین
 زمین دایره افق شرقی که اضع درین صغیر مرسوم می باشد و اعلای آن در تحت خط
 مذکور نیاید و آنرا در باب دوم این کتاب بیان خواهیم کرد
 در معرفت تعدیل النهار و نصف قوس النهار و قوس الليل ساعت روز
 و شب و اوقات خروج آفتاب از جهت تعدیل النهار و در آفتاب یا هر کوکب بر افق
 عرضی که مطلوب باشد منظرش کند پس بر خط مشرق بند نشان کند یا پس از
 نشان شمس در تعدیل النهار آفتاب یا کوکب باشد در آن افق از جهت معرفت نصف
 قوس النهار و اگر منظر آفتاب یا کوکب را اندرون در آن خط اوج النهار عمل
 آفتاب یا کوکب باشد فذ عمل النهار را با فذ صغیر کند و اگر آفتاب یا کوکب بر خط

در این

راس النهار باشد تعدیل النهار از جهت نقصان کند حاصل باقی نصف
 قوس النهار آفتاب یا کوکب باشد اگر فذ باشد در جاذبه خط کوکب بر افق
 مشرق منظر برای راس النهار نشان کند پس بر خط وسط النهار بند نشان
 کند آنچه میان هر دو نشان واقع شد نصف قوس النهار آفتاب یا کوکب
 و چون از این صغیر کند قوس النهار که چون قوس النهار بر بارزده
 قسمت کند خارج قسمت ساعت در فذ آن روز باشد و چون آنرا از خط
 جداول ساعت نقصان کند ساعت ساعت در فذ آن شب باشد و از جهت
 معرفت اجزای ساعت صغیر نصف قوس النهار از جهت قسمت کند خارج
 اجزای ساعت در زمانه صغیر و چون اجزای ساعت در آن در فذ
 دو قوس یک ساعت معرفت ازین بر یک مقدار دو ساعت معلومیت نقصان
 کند باقی اجزای ساعت باشد در آن افق
 در معرفت اجزای ساعت ازین از ارتفاع آفتاب یا کوکب بر خط جداول ارتفاع
 از ارتفاع یا کوکب گرفته باشد صغیر آفتاب یا کوکب را در ساعت شمس در فذ
 چون منظر النهار در پس از جهت اسان عمل کند که اگر اسطرلاب باشد
 چنانکه اول کتاب بیان کردیم طریق عمل چنان بود که خطی عمود بر غایت
 ارتفاع آفتاب یا کوکب باشد در آن روز بر خط که تا از ارتفاع وقت خطی که بر خط

در این خط جداول ارتفاع آفتاب یا کوکب بر خط جداول ارتفاع

ره بر کلام جزو افتد از راه اشتقاقی در این موضع نشان کرده اند
 و ظاهر در خط نصف النهار و در خط عرضی که از این خط نصف النهار
 بر کدام درجه افتد از قوس ارتفاع چیز که باشد از راه این خط نصف النهار
 ساعتی باشد از وقت طلوع آفتاب یا کوبی زمان معروض اگر ارتفاع
 بعد از این ساعت باشد از وقت طلوع آفتاب غروب باشد پس اگر ارتفاع
 قوس آفتاب و یا اگر ساعت باشد از قوس آفتاب که معلوم شود در
 ساعت غروب کند حاصل دایره گذشته باشد از وقت طلوع و اگر خواهد
 دایره از نصف النهار طلوع بیرون کردند و همان بود که اگر دایره گذشته باشد
 آفتاب را از این شرقی نهند در عرض معلوم مرز باشد بر آن دایره از راه
 دایره که دایره طلوع بر این شرقی معلوم شود و اگر دایره باشد از وقت طلوع
 آفتاب را از این شرقی نهند مرز بعد دایره که باشد از راه طلوع بر این
 شرقی معلوم شود و دایره را از قوس آفتاب که معلوم شود و این دایره معلوم
 دایره طلوع بیرون کنند و چون دایره را بر این خط نصف النهار ساعتی
 معلوم شود و اگر دایره از ارتفاع کوبی که باشد بر این خط نصف النهار
 مرز را از بعد بر دایره که گذشته بود طلوع بر این شرقی معلوم شود و اگر
 باشد تا غروب کوبی را از قوس آفتاب که باشد دایره که گذشته بود

و اگر

پس خطی که کوب بر این شرقی نهند مرز را بعد دایره که باشد بر این خط نصف النهار
 بر این شرقی افتد طلوع و قوس در این خط که طلوع بر این شرقی
 که از دایره معلوم شود تا کوبی که باشد از وقت طلوع کوبی را از قوس آفتاب
 وقت غروب آفتاب معلوم و همان دایره که باشد از وقت طلوع کوبی را از قوس
 دایره که باشد از وقت طلوع کوبی که باشد بر این خط نصف النهار
 دایره که باشد بر این خط نصف النهار آفتاب بر این شرقی نهند نشان کنند و همان بود
 نشان کنند بر این خط نصف النهار قوس آفتاب و دایره که باشد از وقت
 غروب آفتاب تا زمان طلوع دایره طلوع و اگر طلوع باشد بر این خط نصف النهار
 از ارتفاع جدید و خطی که از آن معلوم بر این خط نصف النهار طلوع کنند و در این خط
 چنان ارتفاع وقت با این خط معلوم کنند و چنان دایره که بر این خط طلوع کنند
 کرده قوس آن کوبی را بر این خط نصف النهار ساعتی باشد یا و کوبی را
 باید کشید بر این صورت

و اگر دایره طلوع کوبی را از قوس آفتاب که باشد دایره که گذشته بود
 و اگر دایره طلوع کوبی را از قوس آفتاب که باشد دایره که گذشته بود
 و اگر دایره طلوع کوبی را از قوس آفتاب که باشد دایره که گذشته بود

و اگر دایره طلوع کوبی را از قوس آفتاب که باشد دایره که گذشته بود
 و اگر دایره طلوع کوبی را از قوس آفتاب که باشد دایره که گذشته بود
 و اگر دایره طلوع کوبی را از قوس آفتاب که باشد دایره که گذشته بود

و اگر

مثلش ارتفاع شرفه یا قسمی هر یک که در این موضع از قوس ارتفاع ربع
 عدلت کویم و در قاعده ارتفاع که بیجا درجه بود عدلت دیگر کویم و در موضع قاطع
 خط جیب ارتفاع وقت یا خط مستقیم که از قاعده ارتفاع دیگر ربع در شرفه بیجا
 کویم پس خط کویم بر دایره که به خط قاطع گذرته بود با بر چند جزو افکار از اجزا
 جیب بر جیب درجه افکار بر آن موضع نزلت آن کویم پس خط مستقیم از قاعده ارتفاع
 بجای دیگر که در این رسیدیم از قوس ارتفاع از اجزا با خط مستقیم کویم و در وقت
 و به نامد یا قوس نیم آن از اجزا بر خط کویم خارج کشت جیب و شرفه بیجا کویم
 و وقت و جیب و شرفه دقیقه از شرفه بیجا گذرته است از روز و آنرا در اجزا
 ساعات آن روز ضرب کویم دایره بیجا و اگر شرفه در اجزا آن را شرفه بیجا کویم و در
 دایره طالع بودن آن را با خط جیب در وقت دایره بیجا مستقیم از ارتفاع
 یا کویم در جیب طالع بیجا بر آن قوس بیجا از قوس عمل که با خط جیب بیجا
 شد فاعل از شرفه بیجا قوس دیگر بیجا در وقت دایره از ارتفاع بیجا یا کویم
 خواهم کویم و طالع بیجا عمل بیجا کویم که اول از شرفه بیجا افکار از اجزا کویم
 معلوم کویم که در این بیجا طالع که در وقت در ربع از قاعده ارتفاع بیجا
 از ارتفاع وقت موضع قاطع بر نهد و دایره که به خط قاطع کویم که گذرته جزو
 از اجزا کویم یا موضع شرفه بیجا آن شرفه بیجا که در وقت دایره بیجا که گذرته
 ضرب کنند و حاصل هر یک شرفه بیجا که در وقت قاطع بیجا بیجا کویم که در وقت

باید کویم از معدل از قاعده بیجا بود و در دایره از اجزا شرفه بیجا که در وقت
 بر دایره کویم که در وقت نقصان کشت و اگر شرفه بیجا بر دایره بیجا کویم
 نگاه کنند خطی که از آن مقدار جیب بیجا در دایره کویم که در وقت از اجزا
 از ارتفاع تمام آن تاریخ در وقت نقصان دایره بیجا یا شرفه بیجا کویم
 از ارتفاع شرفه بیجا دایره که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت
 خواهند که این فضل الدایره دایره که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت
 که اگر از ارتفاع شرفه بیجا فضل دایره از شرفه بیجا کویم که در وقت
 کنند و اگر شرفه بیجا بر دایره بیجا کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم
 یا کویم که در دایره بیجا کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت
 این شرفه بیجا که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم
 بر دایره شرفه بیجا کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت
 مستقیم کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم
 در صورت بیجا که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم
 و دایره که بر موضع قاطع گذرته بود بر جیب درجه افکار از اجزا کویم
 جیب قوس که در وقت موضع حاصل کویم در این صورت بر دایره بیجا
 کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت
 در وقت هر دایره بیجا که در وقت از شرفه بیجا کویم که در وقت از شرفه بیجا کویم

گشت و این عدیل باشد و چون میل آفتاب جنوبی بود تعدیل را چنان
 چهل درجه بود از قیوم چهل درجه شد خط مستقیم که از پروان رفت قیوم
 چهل و پنج درجه رسید و چون ما فضل از این خط مطلوب بود تمام قیوم
 قوس آنها را کفیم و آن هم چهل و پنج درجه بود و این فضل را بر باشد شرقی چون
 ارتفاع شرقی بود پس تعدیل آنها جنوبی را که شش درجه بود از قیوم کفیم
 بماند شش و چهار درجه و این نصف قوس آنها باشد فضل و این را از قیوم
 کردیم باقی ماند سی و نه درجه و این دایره گذشته باشد از روز و چون بر باشد
 کردیم در سمت سی و شش و نیم مستوی آمد گذشته از روز و این باقی ماند
 در معرفت طالع از سال گذشته از روز و این باقی ماند که موضع آفتاب باشد
 معلوم باشد اگر طالع را در علم معلوم شود و خواهند که از نصف آفتاب طالع معلوم
 سال گذشته را در این خط بکشند تا دایره معلوم شود پس درجه آفتاب را بر این خط
 که موازی عرض ولادت نهادند نشان کنند و عکس بر آن بر تو اجزاء و بعد
 دایره بگردانند آنچه بر این خط مشرق افتد طالع و لا و بعد و اگر شرقی نظر
 آفتاب را بر این شرقی نهادند نشان کنند و عکس بر آن بر تو اجزاء و بعد
 آنچه بر این مشرق افتد طالع و لا و این باقی ماند شش درجه و این طالع
 سال عالم و موایله از فضل آفتاب و این گذشته از روز و این باقی ماند
 سال معلوم باشد و خواهند که طالع را از این دایره بکشند درجه طالع سال و لا و بر این

مطلوب نهاده مرئوس اینچیز نشان کنند و عکس بر آن بر تو اجزاء
 چهره باشد و بعد درجه بگردانند طالع سال و بر این مشرق اندیش
 نظر کنند از جهت ساعت که گشته از روز و این باقی ماند شش درجه
 بماند که در این خط مشرق بماند پس از جهت این عمل اول نظر درجه
 آفتاب را بر این مشرق نهادند بر موضع درجه آفتاب این جانب مشرق محل
 غربت نشان کنند و چون عکس بر آن چنان کفیم شش و چهار درجه
 کرداننده طالع سال آینده بر این مشرق باشد نظر کنند اگر درجه آفتاب
 فوق الدرض باشد یعنی بر این خط مشرق باشد شد وقت طالع و روز
 مرئوس را بر این نشان کنند و این هر روز نشان شود بر آن درجه سمت
 خارج سمت ساعت که گشته باشد از وقت طالع آفتاب وقت طالع و اگر در
 قیوم باشد نشان کنند شش و چهار درجه در خط طالع در خط مرئوس را بر این
 نشان کرده درجه آفتاب را بر خلاف قیوم اجزاء و چهره کرداننده بر این نشان
 کنند و مرئوس را گشته ساعت و دقایق گذشته از وقت غروب آفتاب نشان
 طالع درجه طالع قیوم سال عالم را بر این معلوم شود و اگر طالع قیوم سال
 گذشته خواهند عکس بر آن باشد و بعد درجه بر خلاف قیوم اجزاء و چهره کرداننده
 تا بروج و مشرق معلوم کنند که گشته درجه طالع قیوم سال عالم را بر این

در این خط مشرق
 در این خط مشرق
 در این خط مشرق

در بعضی که بیان کردیم ساعتی که نشانه از روز و شب معلوم کند یا در بعضی که
 در معرفت کوه و البرج باید داشت که نشانه از شب و صبحی که از آن جزا
 ساعت معین توان کرد چون خطوط ساعت معین در صورتی که آن
 بود که چون در خط طالع براق شرق شهر معلوم کنند عاشر خط
 است افتد ساعت در این از مقابل هر دو معلوم کرد پس باز از در خط
 نصف فاصل آنها معلوم کرده نشانی که از آن ساعت معین شهر پس در خط
 طالع براق پیدا می‌شود که در خط شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 نصف فاصل فاصل آنها پیدا می‌شود که در خط شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 باشد و چون همین مقدار را در خط در خط از آن ساعت معین شهر پس در خط
 پیش نصف فاصل فاصل آنها را از خط ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 در خط از آن ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 باشد و خط مرا که در مقابل این خط معلوم شود ساعت معین شهر پس در خط
 در معرفت ساعت طالع البروج خط است و خط طالع فاصل ساعت معین شهر پس در خط
 در جات طالع و خط طالع البروج خط است و خط طالع فاصل ساعت معین شهر پس در خط
 باب جدید که در هر یک معنی در خط است و خط طالع فاصل ساعت معین شهر پس در خط
 براق معلوم شهر نشان کنند میان خط علقه و موضع مرکز
 اجزا که در خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط

در خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط

محل اگر خط شرق ظاهر باشد ساعت خط است و خط طالع فاصل ساعت معین شهر پس در خط
 در خط نصف النهار نشان کنند میان خط طالع و موضع مرکز طالع فاصل ساعت معین شهر پس در خط
 باشد محسوب اول خط که از خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 که براق شرقی خط در خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 مرکز باشد از آن خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 وسط النهار نشان کنند از خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 جدر و آن خط از خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 باشد با خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 و در آن افق خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 حالت خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 بدین در خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 اول محل براق عرض خط و خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 از سر خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 و چون خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 و باقی بروی خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 آنها را این خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 اما در جانب خط طالع فاصل ساعت معین شهر از آن ساعت معین شهر پس در خط
 طالع که نصف دوم غروب کند و در جانب جنوب بر خط طالع فاصل ساعت معین شهر پس در خط

در معرفت طلوع و غروب معکوس مقدمات آن عمل کون باقی بماند
موضوعی باشد که عرض آن از تمام میل کلازه باشد آنجا که بهشت رسد و در
بقاع یک خط افقی که در خط طالع باشد با دو قوس در آن دو خط اول
الظهور و نظیرش در خط طالع باشد و در خط افقی در خط طالع باشد و در
از دو جانب خط منقل با قوس حمل باشد معکوس آید و مستور شود و قوس
از دو طرف منقل با قوس میزان مستوی آید و معکوس شود و در خط طالع
برعکس در خط افقی در خط عرض باشد در هر مرز را که در خط طالع باشد
نهند و عکس را بر توأم اجزاء هجوه گویند مرز را باز در خط طالع باشد
تا طلوع غروب برج در خط شرق معلوم شود و نصف دیگر در خط طالع باشد معلوم
و اگر خواهند نصف دوم این افق را در خط افقی بر کار سیاسی در خط طالع
تا چون عکس می گویاند همین طریق که گویند قوس حمل در خط طالع باشد
معکوس بر آید و مستور شود و قوس میزان مستوی بر آید معکوس شود و در خط طالع
معرفت افق را چون مدار حمل و میزان را در خط طالع که خواهند افق فرض
عکس می گرداند و این روش در خط طالع در خط طالع باشد و در خط طالع
و طلوع و غروب که اگر یک خط باشد که بوی باشد در خط طالع
صحنه اعمال اسطلاب و اسمی خطوط و دوائر و آلات و قوس اجزاء
و این بر دو نوع باشد یکی بطریق و قیاس و دوم به همان از هر نوع آنجا که نظر

و قیاسی

مسم

و قیاسی باشد چنانست که چون در خط طالع نظر کنند خطوط و اجزاء و آلات
در عین تصور و باکی باشد و در خط ربع از قیاس و اجزاء هجوه و طالع
البروج حملت و برآید از قسمت کراس صیفیه تا قاطع خط نصف النهار
اجزاء و این مقدمات متاخرین و همچنین اجزاء مستور از یکدیگر نیست
زیریکه خط طالع را در خط طالع و از اجزاء هجوه یک خط طالع برآید و در خط طالع
و چون خط طالع برین نوع باشد دلیل است بر خط اعمال آن و همچنین دلیل
بر خط اعمال طالع آن است که با اعمال ربع برافقی باشد و اما آنچه در خط طالع
جهت آن با اعمال ربع مثل جدول مطالع البروج و جدول جیب ظل و غیره
اولیوم تا خطی طالع ازین معلوم توان کرد و در خط طالع دوم که در خط طالع
خطوط و دوائر و آلات چنانکه در خط طالع و بر یک خط طالع باشد
ازین عده نجوم مذکور که در خط طالع اگر خط طالع و بر یک خط طالع باشد
صیغی از خط طالع و دلیل است که در خط طالع بر کار ربع صیغی و هجوه را از خط طالع
کنند است باشند و خط طالع شرق و مغرب از آن معلوم شود و باید که در خط طالع
بر کار ربع طالع و با خط طالع شرق و مغرب باشد و در هر دو هجوه که در خط طالع
ست بهر پنج ربع از خط طالع کند حملت باشد و همچنین در خط طالع اگر یک خط طالع
بر اول جدول نیمه بر پنج ربع از خط طالع کند حملت باشد و در خط طالع
از خط طالع بر پنج ربع از خط طالع کند حملت باشد و از خط طالع کند حملت باشد

و قیاسی

و قیاسی

و چون هند شطرنج دیگر خط مغرب منطبق شود و از رتبه اش شطرنج باقی میماند
از ارتفاع آفتاب دیگر که از هر دو عرض و از رتبه جیب و رتبه قوس
کشد از عرض و دیگر یک باشد دلیل صحت عرض و ارتفاع اشما ظاهر
عرضه که ارتفاع جهل پنج از ده باشد شطرنج باقی بماند که از شطرنج دوم دلیل
اصابع بود و الفاقت و یاد از قدم و رتبه افرا و اصابع و اقدام و رتبه
نماید دلیل باشد و از رتبه اشما افرا جهل که رتبه عرض و رتبه قوس
باشد که خط از آن جهل است و رتبه و اگر از رتبه ارتفاع بکافش اشما کشیده
ایمان آن یک یک مختلف باشد و بعد با خط مشرق و مغرب و از رتبه قوس که از
سطح اب بر دارند موافق جهل باشد و اگر باشد و از رتبه اشما قطب که
آن در خطی چون عکس از هر یک هند که اصل و میرا و در خط و در رتبه
خوب باشد و هر دو در نصف صاع یا خط عرض باشد بکافش اشما رتبه
اشد و اقش شرق و در رتبه و در خط همان در رتبه و در رتبه قوس که از
عکس و در رتبه و از رتبه اشما شطرنج که باقی و مشرق با هم چون نیت از رتبه
هر کوئی بر کرده بر خط نصف که باشد که همان منظره هر دو داشته و رتبه
باشد و همچنین اگر سنجی از رتبه کوک ارتفاع گرفته هر یک که در رتبه و از رتبه
او نموده که کوک بر ارتفاع خود واقع شوند اگر عکس کند باشد یعنی کوک از رتبه
خود حرکت کند باشد که اگر کوک در نصف صاع بکافش اشما در خط و رتبه
تویر اصل باشد شطرنج دوم که نصف صاع بکافش اشما کوک در نصف صاع باشد

پیش

[illegible]

1

اوله تا کان روشن را که نزدیکتر عوام میشوند بدانند
مثل عین الشوری و رجل الحوزا و شعر الشاوی و الظاهر و غیره
و قد الحقیق که از جهت معرفت اوقات شب معصوم حاصل شود
و اگر خواننده معرفت که به تدریس معلوم شود نظر کنند در وقت هر شب تا ۹
بالطریق کنند از این معنی خوانند در وقت طلوع این دو کوکب
کوکب روشن که قریب بجهه درجه در وسط اینها مرتفع شده باشد
از اواسط الفول خوانند و هم در وقت طلوع قریب دو کوکب دیگر روشن
که از جانب شرقی یا اواسط الفول قریب یکی از اینها باشد یکی در جانب
سمت اواسط بجهه درجه مرتفع باشد گفت الحقیق خوانند و دیگر کوکب
جانب قریب جهه درجه مرتفع باشد از اواسط الفول در وقت طلوع
مسلک خوانند و هم در این حالت در اوقات که عوام از آنرا بیاید
و یک خوانند تقریباً نصف پنج درجه در غرب از شمال مرتفع باشد
و در کنار هجره یک شماره در وقت در میان دو شماره تا یکتر باشد
که عوام آنرا شایسته تر از و خوانند و آن در طلوع باشد و هم در وقت
وقت یک کوکب دیگر روشن از جانب مغرب قریب جهه درجه در وقت طلوع
شده باشد نیز در شکل مثل باشد از اواسط الفول خوانند و آنرا
و دیگر که از جانب شمال نیز در وقت درجه مرتفع باشد و اسی
الجاهد در جانب مغرب نصف استاره باشد و اگر در آن تمام
که عوام از آنرا بیاید خوانند و همچنان که یکی از آنرا از آنجا که در

مطلع کوکب از آنجا که در

از آنجا

۲

نریا باشد از آنجا که خوانند و آنرا در وقت درجه در شمال
مغرب مرتفع باشد و همچنین کوکبی که در غرب شمال تقریباً در وقت
مرتفع باشد از آنجا که خوانند و کوکب دیگر سر که از
جانب غرب جهه تقریباً پنج درجه مرتفع باشد از آنجا که در وقت طلوع
خوانند و او را در این روز کار در اواسط الفول شایسته باشد و اینها را
از آنجا که در وقت طلوع از آنجا که در وقت طلوع در وقت طلوع
نمیباشد و اگر خواننده که قبل از طلوع و در وقت طلوع
را از آنجا که در وقت طلوع از آنجا که در وقت طلوع
و معرفت از آنجا که در وقت طلوع از آنجا که در وقت طلوع
که نشان داده شد در وقت طلوع قریب باشد و باید که کوکب
که در یک نصف فلک السروج فوق الدرع باشد شایسته خوانند و از آنجا
جهت کوکب نصف دوم که در حالت طلوع شایسته در وقت طلوع
نظر کنند که چون قریباً با نه درجه براید کوکب و شایسته
کوکب دیگر بصورت حرف ال طالع شوند از عین الشوری خوانند
و آن منزل در وقت طلوع در آن تقریباً در وقت طلوع در وقت طلوع
که در آنجا که عوام او را تر از آنجا که در وقت طلوع در وقت طلوع
درجه مرتفع شود صورت جهه تمام برآید و همچنان از آنجا که در وقت طلوع

۹ راس الاسد و دره طالع شود از ۴

9 ✓

كتاب في تاريخ العرب

[illegible]

کتاب بنیاد شاه محمد بن زکریا

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد بحد و ثنای پدید در حق قدیمی که نیکه دان
انا انص صدا لا احص ثناء عليك در دهدد بحد
خوانان مکتب دافش را چه مجال در دعت خانی که
مقر بان ملکوتی طبقاتی کردن بران جواهر زوای
بحی ثنار مقدم بر امتز کنند خاشاک نشینان
کوی نیتی کورس غیز بکر بیان قصور در کشتان
خواهد بود و در منقبت شسوار میدان لاف و در
کواغایه درج هل اتی و همچنین در ذکر اوصاف کمال
و نفوت جلال آل اطهار آن دو مهتر به کونین چون
حال بهمان منوال است اکتفا بصلوة و سلام
اینان موافق امر مطاع صلوا علیه و سلموا تسلیما
بهتر اللهم صل و سلم علی محمد و آله صلوة و سلاما

طبعان

بلیغان بحاله و کمال و در وصف ظل الهی که انقیاد امر
بر بنی نوع افشای چون فرائض ظل سبحانی واجبست
اعنی یاد شاه کشور ستانی موسس اساس عدل و
احسان رافع مراسم ظلم و عدوان الخصاص بغایت الحق
الله الملك المقتان السلطان بن السلطان بن
السلطان **سلطان محمد قلی شاه شیدا الله تعالی**
لی اساس اجلاله بالبقی و آله حقا عرض ظلمت
سرای حد و ثن نظیر کلیل فکر و نظیر تصویر هر معنی
و تحویل هر صورتی که نمایند روحی السهام خج الظلام
خواهد بود **نظم** پر هان بهتر که این امر خطیر
و اکذا دم هم بدان روشن ضمیر و شروع کم در ما مور
یعنی ترجمه کتاب بنیاد شاه محمد بن زکریای رازی
چون حکم جهام قطع چنین صادر شد بود که از ترجمه
لفظ متجاوز و نفوم عنان از مقدور علیه کنین امتنا

امر بخای آوردن محمد بن زکریا رازی گفته است که
 من این کتاب را تصنیف کردم و بهر الشاعه نام نهادم
 و علمهای که از سر تا پا عارض ایشان میشود ذکر کردم
 اما چونکه همه علتهای ازین قبیل نیست که در حال بطرف
 تواند شد بواسطه همین اعضاء بسیار که گذاشتم و
 بعد از آن در جای ذکر کردم و بعضی اعضا که زوال از
 ایشان در حال جان بود آوردم از این جهت صداع است
در علاج صداع یعنی درد سر هرگاه که بیش سر
 و نزدیک پیشانی درد کند هر آینه از زیادتی
 خون خواهد بود علاجش آنست که خون کم کنند
 خواه بجمامت و خواه بقصد که مجرد بتقلیل خون
 فی الفور در دشت لکین خواهد یافت علاج دیگر
 آنکه اندک افیون مصری بجویند و پاره از در بینی
 کنند و بر هر دو طرف پیشانی بمالند یا اندکی از عصاره

و غیر

یا شربت عناب یا شور باو معدس یا کثیر خشک از هر
 کدام که بیشتر شود بخورند که در حال درد ساکن شود و
 هرگاه که میان سر درد کشد بسبب گرمی خواهد بود
 علاجش آنست که باوچه کثیف را بر روغن کل سرخ و سرکه
 انگوری و یا روغن کل سرخ و شیر و خمر تر کنند و آن
 باوچه را بر سر نهند که در ساعت درد ساکن شود یا
 آنکه گت هر دو پارو روغن بنفشه و غلغله بمالند و یا
 منو فر بگویند و مغز خیار یک در سر که انگوری که بسیار
 ترش باشد گذاشته باشند بخورند یا اندکی از زردی
 ترش که صفرا را فرو نشاند مثل روغن ریواس و روغن
 غنوم و غیره بخورند و هرگاه که پس از نزدیک برآمدگی
 که وقت پشت خوابیدن انجا بر زمین میورسد که اطباء
 قهقهه گویند درد کند هر آینه آن صداع از
 بلغم خواهد بود علاجش آنست که مرصع کند یا

طریق که اول سنجیدن و آب توب میباشد و در عقب
آن اندکی آب شبت بنوشند و بعد از آن هر بالغی که در
اندرون او همت می کند و جهد کند که خوردن آنها
و آب گرم واقع شود که در زمان به خواهد شد یا
آنکه اندکی از هلیله کابلی پرورده و آله پرورده تناول
نماید در ساعت شفا یابد یا اندک ایام فیفاغ غرض
کند که در زمان صحت یابد **در علاج افتخار**
یعنی بر آنکس شدن چشم اگر بواسطه در آفتاب کشتن
و در آفتاب راه رفتن باشد علاج آنست که او بن
مصری بکشد و بر چشم طلا نماید و اگر بواسطه
تو یک آفتاب نشستن باشد و بعد ازین عارض شدن
باشد علاج آنست که اندک طعانی که مولد بلغم
باشد بخورند و هلیله کابلی را نرم صلایه کرده و چشم
بکشند که در حال صحت یابد **در علاج زکام** علاج

زکام

زکام در یک ساعت میباشد با آنکه سخت ترین علت آن
باین طریق که بر یافوخ مریض یعنی بر جای از سر که در
وقت طفولیت حرکت محسوس میکند که نرم ترین موا
ضع در بر سر است آب بسیار گرم برین بندجند آنکه در
احاسر سیدن حرارت بد مانع کند یعنی مغز سر
گاه بر وجه مذکور نهد و ای نماید فی الحال زکام برطرف
شود یا آنکه پارچه کتانی را در آتش گرم کرده بر همان
یافوخ بگذارند چند آنکه گرمی او معلوم شود همین
گرمی محسوس او باشد در زمان زکام خوب شود **در**
علاج درد دندان علاجش آنست که بفرمانند
مریض را و دانه یا سه دانه مویزج که زبیب جلی
گویند بگیرد و زبیه به پیچد و به آب تر کند و به بالایی
سک گذاشته با سنگ بکوبد و بوندانی که درد کند
ببندد در حال درد ساکن شود یا آنکه بگیرد یک قرط

مستخرج است

شکر و قند و قراط بوزن چهار اجزاست از جویهای میانه
و شکر و قند را کفکند و صبح درخت و آنرا شکو و بیغال
نیز بگویند و در پنبه بچکان بر دندان غلیل نمند و در
زمان درد ساکن شود و گاهی چیزهای دیگر هم مثل
غالیه و قطران و دماغ در دندان را قکین میدهد
در بیان کردن دندان بی آلت کردن مثل این
و غیره بستانند عاقر قرحا و در سر که انگوری یکجا بگذارد
دندان تا یکماه تا آنکه نرم شود مانند خیر بعد از آن بر هر
دندان که بپزند بی زحمت کند شود یا آنکه در تابستان
آب ریخته درخت قوت بگیرند و در شیشه کنند و بچکان
در آفتاب بگذارند که بپزد شود و بر هر دندان که
بپزند به زحمت در ساعت کند شود **در علاج کد**
در علاج آنست که بگویند موی در ساید خشک
کرده خوب و شلخهای باریک تازه مورد هر دو را بگویند

محمد بن

جهت اساخته تناول کنند فی الحال بر طر خود **در علاج**

خناق یا خفیه

خناق خناق مرض است که بواسطه آن نفس تنگی
و در آن تواند رسید علاجش باید که ریت قوت را بر کین
سک بخنوط ساخته غرض کنند که در زمان قکین یا
در علاج زلوچ سپید هرگاه که زلوچ بکلیف شخصی
بچسبند علاجش آنست که بر که غرض کند یا آنکه بگیرد یکدند
مگر که در میان با قلا باشد بگوید و به بند و بر که انگور
ری حل کنند و غرض کنند در حال میگذارد و وی افتد
در علاج شقیقه که عبارت از درد نیم سراسر است از جانب
طول علاجش آنست که بر عطفنا که فارسی یا آن چوبکاشان
و در بعضی جا نشان گویند غرض کنند که در زمان بر طر
شود یا آنکه با استخوان سک بخور کنند هم در حال صحت
یابد و اگر سبب آن شقیقه نفق باشد علاجش باین
طریق کنند که بکشت چوب بگویند و در نه خم یا چاه بادر

زیر طرفی که قطن چکد بگذرانند که خوب
 نرم شود و برداشته کوفه بپوشند و از عصاره او نیم رطل بر
 دارند و دانگی از اشق و دانگی از جاشیر بگیرند و از مجموع
 اینها دانگی قاصد و دانگ در پیچکانه فی الحال بر طرف
 شود در رطل که مدکور شد رطل شهور رطل عراق آ
 و آن صد و سی درهم است دیگر در هم بوزن چهار
 هشت جوات دیگر دانگ بمقدار هشت جوات
 و اگر از این معالجه در دس روز هم رسد آب سرد بر سر
 ریزند خواه زمستان باشد و خواه تابستان در زمان
 بر طرف شود **علاج صرع** علاجه آنست که بگویند
 اقیقون و عاقر قضا و بغلیج و اسطوخودوس مجموع را
 کوفه و پیخته با مویز طایفی همچون سازند و بر آب جوی
 پیش از نوبت صرع در یک هفته بخورند صرع را بر طرف کند
 و **علاج کوفه** کوفه آن آواز است در گوش که

و حق آنرا که گویند

نه

مریض بشنود و تصور میکند که حاضران نیز بشنوند و
 فرق میان اینان آنست که اگر آن آواز باریک و تیز
 طنین گویند و اگر نرم کند است دق گویند علا
 جه آنست که اندک آقیقون خوب را در آب حل کرده در
 گوش بچکانند که در زمان نیک میشود **در علاج صرع**
آمدن زنبور که اطباء عاف گویند علاجه آنست که
 اندک شب یعلی کوفه و پیخته در میان دین باریک
 ده و سر آنرا بسور اخ بیخ گذاشته بپف کنند که در پی
 بالا رود یا حجامت با قش کنند در پهلوی که خون
 از آن طرف آید در ساعت ساکن شود **در علاج**
واسه باید که بوزن یکدانگ از عصاره کوه
 شامی که پیلکوش گویند بخور کنند که در ساعت
 شکم می یابد و اگر آن عصاره را حب بپازند
 و وزن دانگی از مقل داخل آن کنند بوزن

و حق آنرا که گویند

و بهر خواهی و زودتر کسین در خواهد کرد **در علاج**
نوع دوم و آن قسمی است در معده طرف روده مستقیم
که هیمت از حرکت و رطوبتی مثل خوابه آید علاجش آنست
که قوی و سبب نهدی بر آن پیا شد که در حال قطع حرکت
خواهد کرد **در علاج چوبهای گند** که مدت یک سال
یا بیشتر باشد که حرکت از او میرفته باشد و تکین مضافه
باشد باید که قیله از پیله جدازند و بر وزن کاه گند
می سبانه یا بیشتر خوب چرب کنند و بر جراحت بنهند چنان
که بر جراحت برسد در زمان حرکت را بر طرف کند و
تا سه روز زخم هم آمد تمام خوب میشود **در علاج**
که در روده باید که صمغ درخت بلوط بر آن بنهند
یا هبله کابلی یا نرم مثل **قند** صلاویه کرده بر زخم بیا
پاشند و آب کافوری که بر وزن یا عمل لبی که آن میوه
سایله است بنسیند باشد یعنی مفتوش باینها باشد

نمزد

زخم را بآن ترکند و مراد آب کافور و ماء الکافور است
که هرگاه درخت کافور را بشکافند آن آب از روانه میشود
چنانچه مصنف و جمعی دیگر برین رفته اند و هرگاه از پیله
که بعل آنند قنوبش جراحت را در حال بر طرف می سازد
در علاج زخم در اعضا که از چیزی زدن و یا بجا می خوردن
که اطباء صریحه و مقصده گویند هم رسید باشد بکیرند اما
قیاسی و صریح و مفاش و مغاثر و کل از بعضی مجموع را بگویند و
باب مورد برنجاسند و برها عجا به بر وزن طلا کنند
در ساعت در دس کن شود و اگر اثر نبودی بر آن عضو
پیدا شد باشد بر طرف کند **در علاج که در**
نوع سوم که می شود که سوختن بموجب درد و
اضطراب عظیم میشود باید که بکیرند مردار سنگ
اصفهان و آهک شسته و کلسخ صلاویه کرده و
خار خشک از هر کدام قدری بر جای شوخته باشند

برین وجه که اول آن عضو را بر وزن کل سرخ خالص تر کرده
 باشد که در زمان فکین می باید و تا سه روز با کل خوب
 می خورد **در علاج بیرون آمدن بایک** که بایک نزد جفت
 بلوط که پوست بیرون بلوط است و کلش رویش و ماز
 و کل سرخ که نرم کوفته باشند و پوست انار و مورد قراز
 هر کدام قدری و بگویند و سم کوسه و ستاهه آن
 را سوزانند و کوفته و بچنه با این ادویه مخلوط ساخته
 باندند که آب بخوشانند تا آن آب قوه ادویه بگیرد و
 بعد از آن طفل را هر وقت که معده بیرون آید در
 آن آب بنشانند یا با این ادویه ضماد کنند و بعد
 از آن معده را با انگشت اندرون کنند که در حال
 شدن مانند دیگر بیرون خواهد آمد **در علاج**
قولنج باید که بوزن بودنگی از میمون نالملوک
 بخورند که در ساعت اسمال کرده دفع قولنج خواهد کرد

والتی

بایک بکیرند یک قطره و به آن بیرون آن که از وقتله
 بازند و بادست بمالند چند آنکه بهم چسبند
 شود بعد از آن آن قتیله را با حب را صاحب قولنج
 بخورد بر درو الحال قولنج بر طرف شود اما در اندک
 اولوب واضطراب و درد روده و پیش حادث خواهد
 شد علاج اینها باین طریق کنند که بکیرند کشتیز
 خشک و دانه انار شیرین از هر یکی مشتی و صغیر و لجن
 زهر و بیکشت و زین کرمانی و کروی که زین روی باشد
 از هر یک اندکی مجموع را خوب به بزنند و از آب آن نیم
 نعل بردارند و قدری طبل نیز معلوم شدن دیگر دو
 رقیه آبکا که در لخل آن آب نموده خوب بر هم زده
 بنوشند که در حال آن درد روده واضطراب بر طرف
 شود **در علاج سحلف** حقیقه این علت آفت که غذا
 بقدر معاد در معده نمی ماند که هضم شده کاهی زود

دفع میشود و کاهی دیگر و کاهی بدست دفعه و کاهی
بدفعات بسیار و کاه هضم شدن و کاهی فاسد عله
جشن باید که شکم بصل و کافور و آب شاهنشاهی
که ریحان بخونند ضماد کنند و نوزدیکهای مشک را
بهین اجزای طلا کنند و فرجههای کند که در منصور
در باب حلقه مصنف رحمه الله تعالی ذکر فرموده
اند بدهند **در علاج نحر و طفلاق** حقیقه این
علت آفت ساعت بیاعت روده متعیم حرکت میکند
و آن شخص را مضطرب سازد که بدفع برآید و بیرون
بعد از آنکه بستر رخ رود اندکی از طوبی دفع شود
ما قبل آب بینی و دیگر هیچ علاج جشن باید که بکیرند
تخم بن نیزک یکتقال و دو نلت مثقال زین کرم
کوفه و پیغمه و برون کا و کینه مجنون ساخته باشند
مادرش بدهند که در الحال بر طرف شود **طفا**

طفا

اطفال چون شیردان چوبیست بحدت بنفاله با شیر
مادرش دهند و وقت افتا الله تعالی مرض را بکین
کند **در علاج عرق النساء** این علت بزک
پن خطرات که بیمار مردم ازین تلف و نابود شدن
اند و میشوند بواسطه ناشناختن ایشان مر این
را و این علت از جانب بیرون از طرف استخوان سرن
تا بقدم پس بدتر اینست که بواسطه بزکی این علت
طول و بستی در کلام داده حقیقه این علت را با سبب
عروض اقسام را با علاجش ذکر کنیم اما میخواهیم که این
کتاب ما بزرگ نشود و مختصر باشد بنابراین کلام را
مختصر کرده اند که معالجه کثیر النفع بزرگ قدر را ذکر
کنیم باید که یکدم صبر بقو طری و یکدم هلیله نرد
و یکدم سورنجان کوفه و پیغمه آب ج ساخته تناول
کند که پیچش نوبت اطلاق شدن در حال برطرف شود

تحقیق که باین دارو من معلی پیری کرم که مدت یک سال
 همین علت گرفتار بودم چنانچه قدرت برخواستن ندا
 شت و از پهلوی به پهلوی دیگر غیواخت کردید فی الحال
 بکرم الله صحت یافته این مرض خلاص شد **در علاج**
کوفت و مشقتها که از راه رفتن بهمرسد کاه باشد که
 شخصی ده دوازده فرسنگ راه در یک روز برود و باقی
 و کوفتی بههم آمدن بندها و درهم کشیدن رکها بهم
 رسد که نتواند از جای برخاست علاجش باید که نا
 های خود را بهر روغنی که باشد چرب کند که فی الحال
 از آن آفت خلاص شود چنانچه هان قدر راه در دهان
 وقت تواند رفت بعد رخت حق سجانه و تعالی علاج
 دیگر آنکه اگر فصل تابان باشد باید که آن شخص تا
 زانو در میان آب سرد بایستد و اگر زمستان باشد در میان
 آب گرم بایستد که به سر و بدن خود آب برساند که در زمان

هنگام

هر کوفت و تعب او برطرف شود **در علاج خارش تنها**
 هرگاه که خارش در زمستان بعد از نشستن و ستمها
 یا آب سرد بهم رسین باشد باید که آب خوب گرم کرده
 یک مشت نمک داخل نموده دستهای خود را در آن آب
 گرم بکنند که در ساعت آن خارش برطرف شود تمام شد
 بعون و هدایت الله تعالی آنچه اراده داشتیم آوردیم پس
 میگویم لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم این
 رساله بر الشاعه اتمام یافت بروز شنبه هفتم شهر
 رجب المحجب در کاجخانه سعادت فخانه هایون اعظم
 سلطان المعظم شاهنشاه ظل آله **سلطان محمد**
قطبشاه فی سنه ثلاث و ثلاثین بعد الف
 من هجری النبویه علی صاحبهما التحیه ۱۰۳۳

چهارشنبه
 پادشاهان و غنایان
 در حق تعالی
 و زمین و آرزوی
 لایزال و بی‌پای
 و الوهیت و توحید
 و توحید و توحید
 و توحید و توحید
 و توحید و توحید

السمی

۲

رساله فی معرفت النجوم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى
 مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ **مَتَابَعِد** بدانکه این مختصر
 از علوم غزوات و اسرار مکنون که ریسر الحکما الشیخ
 ابوعلی سینا تالیف کرده در مومن زهرها و اسباب
 و علامات آن و دفع مضرت و علاج آن که صیانت
 ارواح احسان بر کافه انام از اھم مهمات و الله
 الهادی للرشاد و این را بر سه باب نموده بدین تفصیل
باب اول در حیوانات **باب دوم** در نباتات
باب سوم در کائنات **باب اول در حیوا**
نات و آن چهار فصل است **فصل اول** در حیوا
 فی کجمله وجودی زهر است ضفدع و ذراعیج و

آب

از آب بحری که جمله وجودش زهر است **ذراعیج** حیوا
 نیست از مکنز که بر کتب قدس زهر سرخ اما باریک
 تر بود و در حوالی همدان بسیار باشد و غذای ایشان
 شترم باشد و آنرا که ذراعیج داده شود دردی بد
 آید از دھان تازهار و مثانه و ریش کرده و قصید
 حوالی آن پیامد و در دخیز و آب تاخن و غوار
 گردد و بول خون شود و بارها کوش و اسهال بدید
 آید و غشی و اختلاط عقل و ضعف بدید آید و زیاده
 کارترین آن بود که بوقت برآمدن شعری کینند
علاج فی فرمائید و اندر در اروی فی بوره و لجنین
 باشد و فی دما دم باید کرد و از بهر مثانه فصد
 با سلیق کنند و بعد از آنکه چند بار قی کرده باشد
 شیر تاز خورد و لعاب اسپغول و آب تخم خلفه
 و مکه و کنگر و خطمی و سپید خایه مرغ و لعاب

تخم کان این جمل را سود دارد و در سوراخ قصبه ریختن
کلیه حکایت در کرم ماه و بعد از کرم ماه حیوانی چرب
دهد و بی فساد جمل صواب بود و غذا شور باه مرغ
فریه و بنغال فریه نافع باشد **ارنب بحر** حیوانیست
در پانی کوچک صدق شکل سرخ رنگ و بر سر و
سنگ پا ایت و آنرا که ارنب بحری داده باشند
نفس او تنگ شود و چشم سرخ کرده و سرفه خشک آید
و آنکه خون آید و بول یازد و آنچه آید یا خون باشد
یا بن رنگ خون باشد یا بن رنگ بفتنه و درد معدن و بی
صفراوی بدید آید و درد کرده خیزد و غایط برنگ
بفتنه بود و باشد که مخاطی بود و عرق کند شود و علامت
آفت که چون ماهی بیند بترسد و از دهان وی
طعم ماهی کند آید و آرد و او طعم شور دهد و اگر
خلاص یابد بیشتر آن باشد که در علت سل افتد

ارنب
بحر

علاج شیر خرو و بز و شیر زنان از پستان مکیک
سود دارد و بخازی و خطمی سوخته بر میان کرده و سر
طان نهی بخت و طبع آن و گوشت آن سود دارد و
علامت خلاص آفت که از ماهی ترسد و توانا خورد
و طاربت تان و بریان کرده و خون او و پودنه جویبار
و خون بط و بول آدمی که نه کشته سود دارد **ضفدع**
بپارسی هم که گویند و در غنیمت خوانند و بنیازی یک
گویند و بیونانی بظرا گویند و ضفدع بیشتر سبز
بود و چون خرده باشد رنگ روشن کند و بنیازی
کر آید و بنیازی ماساند و منزه شود و نفس تنگ کرد
و در واری یک چشم بدید آید و بوی دهان کند
کند و حرکتی در حلق بدید آید و باشد که تشنج
ادا کند و باشد که اسهال تولید کند و باشد که اختلا
عقل کند بدید آید و باشد که فی کند و موی بر اندازد

و اگر سلامت باید دندان بیفتد **علاج** فی باید
 کردن و روغن زیت و شراب حیار و ریاضت کشد
 و عرق آرد و در آب کرمابه شینند و روغنهای آب کرم
 مالیدن و در آن کرم و در مشک دادن و هر چه اندک
 علاج استقا سود دارد باید داد مقدار سه درم
 بخنی اند شراب حیار سود دارد و میوه و قصبه الی این
 اند شراب نافع است **ضماد** زیت بنفشه و پوست طعام ببرد
 و آرد خروش بدید آرد و شکم و ساقها بیا ماساند
علاج این همچون علاج ضمد بپزند بود **علاج** عیب
 انوش دخی و از انوش آن نوعیت که آنرا سالامند
 گویند و چهار پاد آرد و دین وی کوتاه بود و کردن
 وی باریک و لون او بیا هی زند و هر چه بدن ماند
 قاتل است هر که بخورد در زمان بیا ماساند و در دو
 سوزش بدید آید و چشم تاریک شود و خارش اندک

هم بدن

۱۱۰
 هم بدن بدید آید **علاج** فی کردن و تریاک بزرگ
 دادن و شیر تان و اسفید باها چرب خوردن
فضل دوتیر در حیوانی که یک اندام وی زهر
 است **زهر** افغی غشی آرد و در کرم علاج بدید **علاج**
 فی کردن بر روغن کاه و هر ساعت و زود تریاق افغی و شراب
 دیطوس دادن و هر گاه که غشی اقتداء المم فریج
 با اندک مشک یا شراب ریختنی بجای او فرو کردن
زهر سگ آبی مقدار یک عدس از پس یک هفته بکشد
علاج روغن با خطبانه روی و در پختی و غذای لطیف
 و روغنهای خوش مالیدن و بنفشه مایه خرس علاج
 است **زهر** پلنگ فی بر آرد سبز و زرد و از پی و د
 هان بوی صبر آید و دهان طعم صبر آرد و در چشم
 علامت تریاق پیدا شود اگر سه ساعت مهلت دهد
 امید خلاص نوی **علاج** فی کند و تریاقی که خاصه

تریاق است **صفت** کل مخوم و حب الفار هر یک رو
 و پنبه ماه آهون چهار جبه و تخم سپید و سرکه
 نیم جز و آنکین بر شند شرب می مانند جوی
 باشد و پیوسته داروی فرمایند و در آب زک که
 دردی اسپر غما باشد فشتن **فصل سیوم**
 در لجه بصر جوی زهر شود **ماهی سرد کن** و ماهی
 پخته که شب بران نلکد شسته باشد و سرد شدن ضیق
 النفس و خاف آرد و باد اندر شکم افکند و معدن بد
 آرد و باد در وی لغت و فوای آرد و زردی روی
 و فغیر و غشی آرد و عرق سرد آرد و یکشد **علاج**
 فی کردن بطیخ و تربت و بوره و بر معدن و
 شراف و چیز های گرم نهادن چون ارزن گرم
 کرده و فک سوده گرم کرده و خاکستر خوب رزیا
 سکنکین باید داد و آبکامه تریاق ویت و انبرود

فی دوزخ

تریاق ویت خاصه برک وی که در پشته و صحرایا
 و بوره و آنکین تریاق ویت و بوره و فک هشت
 و عصاره بوده با سکنکین نافعت شراب کهنه
 و زراوند و پیچ جوشن و دردی بتیند و پسند
 سرخ و سفید و افستین و طیفخ انجیر همه نافع است
 و دافع مضر **قرقوش بریان** که از تور بر آرد و
 پیوسته سخت باشد بد و زهر ناک شود و هیضه
 آرد و باشد که یک و وزیاد و روزی شوش کرده
 بپفکند و باشد که سلف آرد و باشد که بکشد
علاج سخت فی کردن پس میعه و شراب ریحانی
 دادن و عصاره آبی و سیب اگر هیضه آرد **علاج** هیضه
 کردن و کل مخوم سخت نیکت **فصل چهارم**
 در حیوانات که بعضی از وی زهر است **عرق چهار پایا**
 رنگ رو سبز شود و بیاماساند و از همه اندام عرق

کند آید خاصه از فعل **علاج** فی کردن باب نیم گرم
 و بییزی که فی را یاری دهد و پنج گرم دروغن کل
 و نیم گرم زراوند کرد و نیم گرم ملح اندرانی اندر شرا
 و تریاق الطین نافع است **خون کاوان** حقیقه و
 حوالی آن و مجری طعام و شراب در دخیز و زبان
 سرخ شود و بارها خون در میان دندانها بدید
 آید و منش کشتن و تاسه صعب و اضطراب اردو باشد
 که خون در دندان پیدا شود و بر خناق و کداز بدید
 آید و بکشد **علاج** نخت حقه باید کرد و مسهل
 دادن از بهر آنکه فی خطر باشد و ماده بسیار بچند
 و دفع نتواند کرد و پنج انگدان و انگرد و بوره و خا
 کسترچوب انجیر و پیزیایه بزغال و آهوبین با سرکه
 باد زهران است خون فزوده را بعد پس مسهل
 دادن تا آنرا دفع کند صواب بود انجیر خام که

دری

در روی شیر بسیار بود نافعست طبع را نرم گرداند
 و بر معد ضداد از آرد جو و ماء العسل نافعست
 و علامت خاص او آن است که اسمال زرد بدید
 آید **باب دوم** اندر داروهای نباتی ز
 یا نکازادویه بعضی گرم و سوزانند است و بعضی
 سرد و افسرانند **فرقیون** افریون و تاکوب
 نیز گویند چون از دخت فرو گیرند باید که دهان
 بر بندند تا غبار آن بدندان نرسد که جمله دندانها
 بریزانند و از خوردن آن تاسه و سوزش احشا
 و فراق پیدا شود و باشد که طبع بکشد و اسمال
 افراط کند **علاج** فی کند و روغن کاه و شیر تازه و
 مسکه میدهند و در آب موردی فشانند و بر دل و
 جگر ضداد از صندل و کافور و کلاب میفهند و آب
 جو آب سیب ترش از جلاب سرد کرده میدهند

و آب خیار و خرین هندی و آب غیب الثعلب
و دغ ترش و کنگاب نافع است **سمنی** که اورا
محمود گویند و آن عصا که هیت که بک آن بیدار
ماند و درازی آن بنات سه کز یا چهار کز بود و شا
خهای بسیار از یک پنخ بود و کل وی سفید بود و ضعف
معد و جگر و تشنگی آرد و اسهال با فرط کند **علاج**
دوغ ترش آب به و رب به و رب بواج و شرابین
و مزوره و ساق و بست جو و بست سیب ترش نافع است
بلادر انقرد یا خوانند بنش حرارت و دمنش اندد
کلوبد یا آید و بهار یا محاده آرد و باشد که بعضی
اندام را تباه و بود کند و د و متقال از وی کنند است
و اگر از وی خلاصی یابد و سواس آرد **کبک** که التبع
خوانند و بیونانی بطراخون و باصفهائی موشک
گویند و تیز و کشک است **علاج** چمن بلادر آ

دوغ ترش

و علاج هر د و آفت که شیر و مسکه و دغ کا و خور
و فی فرمود **خز ترش** یا **سپاه** بخیت که ورق وی به ورق
خام اند اما از کوچکی تر بود و کل وی سفید بود و
تخم وی مانند خشکانه بود و پنخ وی یک شاخ بود
و در وی زمین هاء خشک روید و چون بشکنند
از میان وی چون عیاری بیرون آید و بسیار کوه بود
و اندرون کوه بخوف بود و لون بیرون وی سیاه بود
مانند سعد و اندرون بن وی اندک ریشتم باریک
داشته باشد و آنرا خال زنگی خوانند و د و درم از توک
کنند است و اگر کم ازین خورند اسهال با فرط کند و
کرفتن کل و تشنج خشک آرد و باد اندر شکم افتد و آرد
ترش پیدا شود و بیم هلاک باشد **علاج** خست قوت
بباید شکست بر و غن کا و مسکه و مانند آن و اینست
وزیر و چند پید ستر راست بر آب کوفته شرب می

دوردم با شراب صرف خورده اند و مضاد از کرم و نمک
کرم و مانند آن بر شکم نهادن و غذا خوردن به ما چرب
و پنبه شیرین خوردن و پنبه تر با کبکین سر به باشد
و بنید با آب مزوج نافع است **جند پنبه**
قطر بون است و بیارسی قدس قیری یا خایه
سکه آبی گویند و آن حیوان هم در آب زندگانی کند
و هم بی آب و اند خوردن آن فغانمائی سرسام بدید
آید و کلور بکیر و هم در روز یکشنبه خاصه پنجه
سیاه و کند باشد یا پنجه اغیر بود و بیاهی زند
علاج فی کردن آب شربت و پستان با شراب
و انکبین پس ترشی ترنج و لیمو و شراب آثار خورد
و دوع کاو و میوه های ترش و شیر خرنافع است **نوع**
دویم از پنجه سرد است **افون** عصا خشنخاش
بود و انزال بن الخشنخاش نیز خوانند و فواق و تارکی

خفایا

چشم و تنگی نفس و کرفکی زبان و خارش اندر بدن
بدید آید و عرق سرد کند و هلاک شود و اگر دود را
از وی بخورند در روز یکشنبه **علاج** تر یاق
دادن پس از آن از آن بر وزن آب نیم کرم و نمک و بونه
و مسکن کبکین و جوز و سیس سخت نافع است **سیس**
منج گویند و بهر بی بکران و بیارسی صفا گویند و
تخم آن بن السج است و آنرا در بهند حیوان خراسانی
گویند و زبان بیاماساند و عصب ست کند و
کف از دهان اندر گیرد و چشمها سرخ شود و دوار
و غیری بداشد و وضو الفس و خارش در بدن و ممتی
و اختلاط عقل و آوازهای مختلف کند **علاج**
در حال ماء العسل باید داد و شیر کاو و کوسند و شیر
بن با انکبین و بی انکبین و حب الصنوبر یا میوه قنطار
کند و شراب شیرین و طبع الجیر و خردل و پنبه

وسیر و پیاز و ترب همه نافع است **مردم کلاه**
 و آن دو نوع است یکی با بخی لقاخ خوانند و یکی بپرخ
 الصم گویند و آن بخی لقاخ بر بیت و بصورت انشا
 بود از بهر همین بپرخ الصم گویند سرخی چشم و
 تاریکی و سردی و خواب و سستی آرد متعالی از آن
 قاتل است و درد تنگ سست کننده است **علاج**
 همچون علاج افون است تر یا ق خوردن و غیره
باب سی و نهم در ادویه معادن
مرد اسفنج مرمر تنگ گویند و بپارسی **مردار**
 گویند و میونانی لیدر خورش خوانند اندامهای
 ماساند و زبان سنگی شود و بول و غایط باز گیرد
 و پس از آن اطلاق با فراط و اندر معد و امعا
 گرانی یابد و مقعد باز گردد و نفخ ادا کند و
 اندر معد و اعالی شکم نفخ افتد و لون شارب

درد در شکم

مردار سنگ رصا صبی بود و ضیق النفس آرد و باشد
 که بخناق بکشد **علاج** قافون علاج بجا آوردن
 و شربت اندر طبع تخم کرفس و انجیر و شبت و بور
 دادن و قی فرمودن و سه درم مراند و شراب دا
 دن و سفید روی اندر سرکین کبوتر دشتی و
 شراب دادن و فرغون در می و فلفل نیم درم از
 بهر آوردن و عرق دادن و اگر طبع باز گرفته شود
 سفونیا اندر شراب یا در ماء العسل دادن و
 بعدا اسفید با خوردن **مردار** بپارسی
 سفید اب گویند و زبان را سفید کند و اندامها
 راست کند و فواق بدید آرد و همه تن و مغز سرد
 شود و باشد که اندر حلق عفوصتی پیدا گردد
 چنانکه گوشتها از خوردن است و اندر کام و زبان
 درشتی ظاهر گردد و نفس تنگ شود و درددل

پیدا کند و اختلاط عقل پیدا کرد **علاج**
 سفونیا اندر ماء العسل دادن و هر چه بول آرد
 دادن و حقه کردن و خواب ناکردن و کینه خا
 ییدن و بعد از آن شراب خوردن نافع است
اصل اندرین باب آن است که چون
 معلوم شود که زهری داده اند در حال قی کند
 پیش از آنکه قوت آن در قی پرا کند شود که
 زهر داده اند و آب نیم گرم و روغن شیره میخورند
 و قی میکنند چندانکه توانند و اگر طبعی غلبه
 و قدری بوده بآب و روغن از بهر قی کردن و
 بسیار خوردن و اگر طعام خورند هر بسیار خورند
 تا اگر قی بیفتد و باز زهر باز کوشد و بر زهر غالب
 شود و اگر طبعی بنهالینج بار و روغن کا و خورند که زهر
 باقی بر آرد یا با سه سال دفع کند و اگر در حال قی ^{الطین}

دهند

دهند زهر باقی دفع کند **فصل** در چیزهای
 که با زهر است بمترقیات الطین است دیگر تریاق
 ابعه و گفته اند تخم سرد اندرین باب نظیر ندارد
 و برک انکدان و پنج او هر یکی نیم درم شیخ ارمینی
 دو درم با انکبین سرشته در آب شبت بدهند
 در ارجی و مغز کوش باد و وقیه خل المغز و یک
 مثقال چند میدستریاد و وقیه روغن زیت نافع
 است **صفت تریاق الطین** این تریاق زهر داده
 را و حیوان کزیده را نافع است چندانکه خورند
 قی کنند و بهتر باشد تا جله زهر دفع کند و در
 حال قی می توان خورد چون این تریاق با کمی
 دهند که زهر نداده باشد قی بیفتد و اگر زهر
 داده باشد قی افتد **صفت صفا** و کل مختوم
 بر این بگویند و بپزند و بسروشند **تریاق ابعه**

نه چندان کاف و پمار بهاء سود را خاصه صرع را
نافع است و خفقان را که از سردی و تری بود و باد
غلیظ که اندر معده افتد و درد معاصر را که از
سردی بود نافع است **صفحه خطی** روی حب
القار و ذرا وند طویل از مصافی راست کوفته و پخته
در انکبین سرشته شربتی بکمال اندر آب گرم
دهند که نافع است **دانه و دیگ** سداب خشک
بست جزو و مغز جوز مقشر و جزو و نمک در
بخ جزو و انجیر خشک بخن و هر را کوفته و پخته و
سرشته خورند **دانه و دیگ** مغز جوز مقشر در
سداب و نمک را هر یک در پی و انجیر چند هم بهم
پرسند و شربتی چند بر آب جوی باشد نافع است
والله اعلم بالصواب والیه المرجع
والمآب **در جمع الاکول**

ابتیائی - منجھ
آیت النبی

